

Univerzita Karlova v Praze
Husitská teologická fakulta

Bakalářská práce

Squatting jako subkultura, životní styl a otázka
Squatting as a subculture, lifestyle and a question

Vedoucí práce:
doc. PhDr. Petr Sak, CSc.

Jméno:
Alžběta Kostlánová

Praha 2014

Poděkování

Ráda bych poděkovala doc. PhDr. Petru Sakovi, CSc., vedoucímu své bakalářské práce za všechny užitečné rady a vstřícnou spolupráci. Bc. Karlu Šárochovi a Mgr. Anně Vrbové za odborné konzultace a pečlivou korekturu. MUDr. Filipu Tylšovi za poskytnuté fotografické materiály. Dále děkuji všem respondentům, kteří se zúčastnili mého výzkumu a všem kteří mi byli oporou při psaní této práce.

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala samostatně a výhradně s použitím citovaných pramenů, literatury a dalších odborných zdrojů.

V Praze dne 23. 6. 2014

.....
Alžběta Kostlánová

Anotace

Tato bakalářská práce se zabývá základními definicemi squatingu z hlediska historie i současnosti a také se pokouší zachytit změny z hlediska společenské situace a squaterské subkultury.

Hlavním cílem této práce je zjištění stavu a proměny současného názoru společnosti na squating u lidí různého věku. Metodou výzkumu je dotazník a polostrukturovaný rozhovor.

Annotation

This thesis deals with basic definitions of squatting, its history and the present state. It also records social changes and changes inside squatters' subculture.

The main aim of the paper is to find out how the society (here represented by a sample of people of the different age) perceives the squatting phenomenon and how this perception changes. A questionnaire survey and a semi-structured interview were used as the research methods.

Klíčová slova: Squating, squat, subkultura, motivace, společnost, soukromé vlastnictví, vlastnické právo.

Keywords: Squating, squat, subculture, motivation, society, private property, ownership right

Obsah

1	ÚVOD.....	4
1.1	VYMEZENÍ POJMU SQUATING	5
1.1.1	<i>základní termíny.....</i>	5
2	HISTORIE SQUATINGU	6
2.1	HISTORIE SQUATINGU VE SVĚTĚ A V EVROPĚ	6
2.2	HISTORIE SQUATINGU V ČR	9
3	ZÁKLADNÍ ROZDĚLENÍ SQUATINGU	18
3.1	SOCIÁLNĚ MOTIVOVANÝ SQUATING	18
3.2	SOCIO-KULTURNĚ MOTIVOVANÝ SQUATING	19
3.3	ETICKY A POLITICKY MOTIVOVANÝ SQUATING.....	19
3.4	DALŠÍ DĚLENÍ SQUATINGU	20
3.4.1	<i>deprivationbased squatting .....</i>	20
3.4.2	<i>squatting as an alternative housing strategy.....</i>	21
3.4.3	<i>entrepreneurial squatting .....</i>	22
3.4.4	<i>conservational squatting.....</i>	23
3.4.5	<i>political squatting.....</i>	24
3.5	SHRNUTÍ.....	24
4	NĚKTERÉ PRÁVNÍ A LEGISLATIVNÍ ASPEKTY SQUATINGU.....	25
4.1	VLASTNICKÉ PRÁVO	25
4.2	PRÁVO NA BYDLENÍ	26
5	SQUATING JAKO SUBKULTURA, SPOLEČENSKÉ JEVY DOPROVÁZEJÍCÍ SQUATING JAKO IDEOVOU SUBKULTURU	27
6	PRAKTICKÁ ČÁST.....	29
6.1	HYPOTÉZA.....	29
6.2	KVANTITATIVNÍ VÝZKUM	29
6.2.1	<i>věk, pohlaví .....</i>	30
6.2.2	<i>setkal/a jste se již někdy s termínem squatting, squat, squater nebo podobným a znáte jeho význam? .....</i>	31
6.2.3	<i>z jakých zdrojů jste se o squattingu dozvěděl/a.....</i>	32
6.2.4	<i>jaký je Váš názor na squatting.....</i>	33
6.2.5	<i>jaký je podle Vás názor většinové společnosti na squatting? .....</i>	35
6.3	VYHODNOCENÍ (ANALÝZA) ROZHOVORŮ.....	36
6.3.1	<i>rozhovor č. 1.....</i>	37

6.3.2	<i>rozhovor č. 2</i>	39
6.3.3	<i>rozhovor č. 3</i>	41
6.3.4	<i>rozhovor č. 4</i>	43
6.4	ZÁVĚR PRAKTICKÉ ČÁSTI:.....	44
7	ZÁVĚR	46
8	SEZNAM LITERATURY:	47
9	PŘÍLOHY	50
10	SUMMARY	64

Zkratky

ANTIFA, AFA – antifašistická akce, zabývá se propagačními, informačními a praktickými formami boje se všemi autoritářskými ideologiemi a skupinami usilujícími o jakékoli formy útlaku, v první řadě s neonacismem a ultrapravicí.

CSSP – centrum sociálních služeb Praha

ČSAF – Československá anarchistická federace

DIY - Do it yourself (Udělej si sám)

GNWP – Good night white pride (V překladu „dobrou noc bílá síla“, antifašistické hnutí, původem z Německa, od roku 2005 působící také v ČR)

HC – Hardcore, typ tvrdé hudby často s politickými texty. (crust, grind, HC punk, HC hip hop)

LGBT - zkratka označující lesby, gaye, bisexuály a osoby s menšinovou sexuální či generovou identitou (transgender)

NPÚ – Národní památkový ústav

1 Úvod

Téma squatingu jsem zvolila z několika důvodů. Prvním impulzem, který mne přivedl na myšlenku se tímto tématem vůbec zabývat v odborné práci, bylo vyklizení pražské vily Milada v létě 2009 a události, jež následovaly poté. Reportáže, které se objevovaly v médiích, zejména pak více či méně pravdivé, nebo zkreslené informace, které byly předkládány veřejnosti. Díky médiím jsem měla možnost pozorovat reakce široké veřejnosti na tuto událost a následně vypořádat dva hlavní názorové proudy.

První - a troufám si říct, že také početnější - skupina zastávala názor, že squating je nelegální narušení osobního vlastnictví. Narušení, které nelze tolerovat a musí být trestáno. Většinu squaterů a jejich sympatizantů považuje za delikventy, často za sociální případy s nižší inteligencí, vandaly a podobné. Tito lidé většinou odmítají diskuzi a jejich často jediným argumentem je prostě a jednoduše „nedotknutelnost soukromého vlastnictví“.

Druhá skupina vidí squating z trochu odlišné perspektivy. Nechápu ho jen jako obsazování cizího majetku, ale také jako filosofickou myšlenku s jistým účelem a posláním. Vidí v něm iniciativu lidí, kteří nežijí všeobecně přijímaným a obvyklým způsobem života, a tudíž mají na tento život jiný úhel pohledu. Ten jim, samozřejmě v závislosti na druhu motivace ke squatingu, umožňuje vidět problémy, které mnozí nevidí. Tato skupina sice nemá tak početné zastání, ale lidí s tímto názorem stále přibývá.

Squating byl, je a vždy bude poměrně kontroverzní téma. Dochází zde totiž ke střetu několika myšlenek, na které je potřeba brát zřetel, ale které jen těžko hledají „společnou řeč“. Na jedné straně je to střet s vlastnickým právem při obsazování cizích domů, které probíhá bez vědomí majitele, nebo dokonce proti jeho vůli. Z toho vycházejí další trestněprávní aspekty, bezpečnostní rizika i jiná rizika, finančně nákladné akce, které velké procento podobných akcí provázejí. Na straně druhé je to alarmující bytová situace - na kterou velká část squaterských aktivit poukazuje - spolu se stále se zvyšujícím počtem lidí bez domova, počtem lidí ohrožených chudobou nebo osobním bankrotem.

Cílem mé práce není obhajovat ani zavrhnout squaterské myšlenky nebo squating samotný. Mým cílem je zjistit, jakým směrem se vyvíjí názor veřejnosti na squating. V teoretické části své práce popisují podrobný vývoj squatingu v ČR, méně podrobně uvádím také vývoj squatingu v některých státech Evropy, které považuji za významné

z hlediska squaterské scény, případně z míst, která jsem osobně navštívila. Dále zpracovávám rozdělení squatingu na různé kategorie podle motivace ke squatingu. Závěrem teoretické části se věnuji subkultuře squatingu a subkulturám s ním blíže propojeným. Chci se zaměřit hlavně na problematiku squatingu v České republice.

První část praktické části představuje kvantitativní výzkum, ve kterém se na základě shromážděných dat od respondentů pokouším vymezit současný názor společnosti na squating. V druhé kapitole praktické části zkoumám detailnější pohledy jednotlivců na dané téma pomocí hloubkových rozhovorů.

1.1 vymezení pojmu squating

Termín squating pravděpodobně vychází z anglického „to squat“ (ve výkladovém slovníku překládáno jako sednout si, dřepnout si, posadit se). Samotné slovo squating je překládáno jako podřep, v podřepu. Přeneseně tedy můžeme chápat jako obsazení něčeho. Původně se mohlo jednat o nevyužívané pozemky, později také o domy nebo byty (viz kapitola Historie squatingu). Přesnou dataci vzniku termínu „squatting“, tak jak ho známe dnes, nelze s přesností určit. Je ale pravděpodobné, že se tak stalo v období 60. a 70. let, kdy se začala rozvíjet squaterská subkultura. Squating můžeme rozdělit do několika skupin, které můžeme následně použít jako východisko v odlišení jednotlivých etap a způsobů squatingu (viz kapitola Dělení squatingu).

V literatuře se setkáváme s termíny squating či squatting, squat či squatt, atd. Já jsem se rozhodla používat počeštěnou verzi s jedním t.

1.1.1 základní termíny

Squatting – jak ho definuje Margit Mayerová v knize Squating in Europe - je stav, kdy osoba žije nebo využívá budovu bez souhlasu vlastníka. K této situaci dochází za různých okolností, které jsou různě motivovány. Podobně ho charakterizuje také Pruijt, který ještě dodává, že se tak většinou děje s cílem dlouhodobého užívání objektu.

Squater – Osoba přebývající v cizím objektu (squat)

Neoliberalismus – je politický nebo filosofický směr navazující na myšlenky klasického liberalismu. Neoliberalistické myšlenky mimo jiné tvrdí, že úlohou státu je pouze zajišťování podmínek tržního mechanismu.

2 Historie squatingu

Teorii o vzniku squatingu je několik. Squaterství má podle Růžičky svůj původ v Severní Americe, kde v 19. století, během bojů Severu s Jihem, zakládali lidé farmy na neobsazeném území. (Růžička, 2013). Zdá se, že termín “squatovat” se původně objevil právě ve Spojených státech jako výraz označující tyto kolonizátory, kteří se usazovali na území západu bez listiny prokazující vlastnictví. Růžička ve své knize odkazuje na stránky vily Milada. Tyto stránky však nejsou v současné době aktivní, a tudíž je tato teorie neověřitelná. Peter Jachimiak, který je britským specialistou na subkultury, zmiňuje v další z teorií rok 1649, kdy byl obsazen Vrch Svatého Jiří (Saint George Hill) v dnešním Spojeném království. Vrch byl obsazen skupinou anglických protestantů známou pod názvem „Diggers“. Na tomto místě poté založili farmu a podporovali podobně smýšlející skupiny. Tato skupina dále obsazovala pole ležící ladem a obdělávala je. Na tuto teorii jsem našla několik odkazů a odvolávají se na ni i samotní squateři.

V 60. a 70. letech přichází s rozvojem hnutí hippies první větší rozmach squatingu. V tomto případě nejde jen o squatting sociálně motivovaný, ale díky anarchistickým skupinám a hnutím získává politický směr. Vrcholu dosahuje v 70. a 80. letech, hlavně v Německu, Holandsku, Dánsku a Španělsku. Squating se stává ideou převážně levicově smýšlejících lidí. V 90. letech se k tomuto ideovému hnutí začínají hlásit další anarchoautonomní skupiny.

2.1 Historie squatingu ve světě a v Evropě

V Evropě se postoj ke squatingu v průběhu let hodně měnil. V závislosti na jednotlivých státech se střídavě legalizoval a ilegalizoval. Hlavně pak na západě Evropy. Ani v současnosti není situace příliš stabilní, proto chci v této části práce jen stručně popsat situaci v některých státech a některé významné evropské squaty. Squating byl legální například ve Velké Británii, Nizozemí, Španělsku, Dánsku a dalších zemích. Například ve Velké Británii bylo obsazování prázdných domů ošetřeno zákonem, který specifikoval kritéria, podle kterých směl být dům obsazen. Tento zákon byl později zrušen a nová legislativa označila squatting jako nelegální. V Nizozemí a Španělsku je možné squat zlegalizovat po soudním procesu.

V Nizozemí v Amsterdamu byl roku 1966 spuštěn takzvaný „White Houses Plan“. Tento projekt realizovala skupina anarchistických aktivistů a spočíval ve vytvoření

a distribuci seznamu prázdných budov a natření jejich dveří a dveřních zárubní na bílo. V roce 1969 vzniká skupina „Woningbureau de Kraker“ (pojmem Kraker byli označováni lidé snažící se squaty přeměnit na trvalé domovy). Nizozemí během let poskytovalo mnoho příležitostí k rozvoji squatingu. Vzhledem k tomu, že zde byl od roku 1971 do roku 2010 squating legální a budov vhodných k obsazení byl stále dostatek.

Itálie byla dlouhá léta příkladem kapitalistického režimu. Široká dělnická třída se tedy mnohokrát snažila o změnu režimu a politickou restrukturalizaci. Tato snaha však byla dlouho potlačována, často pomocí represivních složek. První sociální centra vznikala už v 50. a 60. letech, jednalo se však spíše o jakousi sousedskou výpomoc. V 70. letech vzniká organizace Autonomia, která se snažila vytvořit pracovní sílu schopnou konkurovat státním zaměstnancům a zaměstnancům velkých továren. Šlo o snahu odklonit se od průmyslového hospodářství. V té samé době byl také zahájen pokus o obsazení prázdných domů a bytů v Římě, Miláně a Bologni. V roce 1979 však docházelo k systematické likvidaci fungujících sociálních center a schopnost fungovat si udrželo jen pár z nich. V 80. letech 20. století dochází k rozvoji levicové politiky. Tím také dochází k expanzi nových a renovaci stávajících sociálních center v dělnických čtvrtích. Vzniká takzvaná druhá generace sociálních center, z nichž některá fungují dodnes.

Ve Španělsku squaterská hnutí vznikají po roce 1980. Původně se tak děje s cílem posílit různá sociální hnutí a zajistit jim prostor pro realizaci (studentské spolky, feministky, antifašisté atd.). Většinou šlo o mladé lidi, kteří sdíleli obavu z nejistoty zaměstnání, zajištění bydlení, ale také z nemožnosti rozvoje nezávislých kulturních center. V polovině roku 1990 se k těmto hnutím a jejich aktivitám obrací média. Squaterským hnutím se tedy podařilo zaujmout pozornost a vstoupit tak do veřejného dění. V roce 1995 byl zaveden nový trestní zákoník, který squaterská hnutí tvrdě stíhal. I přes to se rozvíjejí squaty, které se snaží plnit nejen bytové potřeby, ale také funkci sociálních a kulturních center. Nastává tedy druhá fáze, která trvá od roku 1996. Během ní narůstají počty squatů hlavně na venkově. Ale dochází také ke stále častějším střetům squaterů s represivními složkami a k velmi negativní mediální kampani namířené proti squatingu. Od roku 2001 přichází velký ústup squatingu. (viz příloha 1)

Ve Spojeném království byl squating zejména otázkou velkých happeningů a snahy o realizaci hlavně sociálně motivovaného squatingu. Podobně jako v Itálii nebo v Německu byla vytvářena squaterská sociální centra.

V Dánsku dodnes zde existuje unikátní místo, které je možné v určitých ohledech považovat za squat. Čtvrť je známá jako Freetown Christiania (dále jen Christiania). Tato čtvrť má status autonomní oblasti v rámci Kodaně, která se rozkládá na ploše cca 34 hektarů a skládá se z obytných domků, bývalých továrenských budov, hal a dalších staveb. Podle serveru Christiania.org zde žije přibližně 800 lidí. Christiania vznikla na přelomu 60. a 70. let 20. století. V průběhu let byla Christiania objektem mnoha konfliktů a pokusů o vystěhování. Celý objekt se ovšem podařilo zachovat. V dnešní době zde platí zákaz obchodování s návykovými látkami a zákaz focení. Christiania je místem konání obrovského množství akcí všech druhů, jsou zde stánky s občerstvením, možnost sportovního vyžití (půjčovna kol, sportovní i dětská hřiště,...), kulturních aktivit (divadelní a výstavní sály, kluby, ateliéry...). Při osobní návštěvě mne toto místo velice zaujalo pro jeho velmi zajímavou atmosféru. Žijí zde vedle sebe rozličné věkové generace, zastánci a sympatizanti různých hudebních a uměleckých žánrů, lidé různého vzdělání i názorů a všechny tyto faktory vytvářejí fungující komunu. Díky dlouhé době, po kterou Christiania funguje, se zde vyvinulo pozoruhodné společenství. (viz přílohy 2, 3)

V Německu měl squatting poměrně širokou osvětu. Hlavně pak pro Berlín byla typická silná squaterská scéna. V samotném Berlíně bylo hned několik dlouhodobě fungujících squatů. Osobně jsem před několika lety navštívila squat. Cassiopeia (jde o již legální projekt), kde jsem poprvé viděla, jak dobře může takto dlouhodobý a bezproblémový projekt fungovat. Tento objekt bývalého nádražního depa poskytuje obrovské množství rozličných aktivit a služeb, které jsou veřejnosti poskytovány zdarma nebo za minimální náklady. Je tu například horolezecká stěna, skate areál, koncertní sál, pořádají se zde pravidelně obrovské „bleší trhy“, výstavy, festivaly. Kromě toho jsou zde také kavárny, bary, restaurace a další podniky. Bylo zjevné, že tento prostor je hojně vyhledáván lidmi z okolí, hlavně pak dětmi za účelem volnočasového vyžití a mladými lidmi, kteří vyhledávali spíše večerní program. Na Znamějším squatu Tacheles byla v té době ke zhlédnutí výstava soch a soch. Při návštěvě bylo zřejmé, že i tento objekt láká zájemce z řad široké veřejnosti a různých věkových skupin. (viz přílohy 4, 5, 6 – squat Cassiopeia a přílohy 7, 8, 9 – squat Tacheles).

Podle sociologa Jana Sládka, který tak píše na svém blogu v článku Berme squatting vážně, vychází evropský squatting z teorií filosofa Henriho Lefebvreh a sociologa Manuela Castellse. Stojí na principech lokálního aktivismu a postoje občana

k prostoru. Zatímco někteří jsou nuceni žít v prostoru, který sami neutvářejí a neovlivňují jeho charakter a tím se stávají produktem systému, jiní se snaží tento systém nabourat a oprostít se od něj tím, že si utvářejí vlastní prostor. (Sládek, 2013)

2.2 historie squatingu v ČR

V této části práce shrnuji budovy, které byly v souvislosti se squaterskými aktivitami významné. Velká část obsazených objektů jsou dlouhodobě chátrající budovy, v jejichž vlastnické historii se často odehrával podobný scénář. Majitel nemovitost získá, jeho záměr na přestavbu (rekonstrukci, revitalizaci...) neschválí Národní památkový ústav (NPÚ), protože nerespektuje památkovou ochranu, mění původní historickou podstatu budovy nebo je s ohledem na charakter objektu předimenzovaná - důvodů pro zamítnutí návrhů přestavby může být mnoho. V případě zmiňovaných nemovitostí se většinou týkají úmyslu majitele budovu přestavět podle svých plánů bez ohledu na její původní architektonický ráz. Po zamítnutí návrhu se majitel o budovu přestane zajímat a nechává ji chátrat. Pokud na chátrající objekt upozorní aktivisté, majitel, který se o něj roky nezajímal, je v pohotovosti a argumentuje tím, že se jedná o jeho soukromé vlastnictví. Aktivisté jsou z objektu vykázáni a ten zpravidla dále chátrá, dokud jeho stav není natolik dezolátní, že nezbývá jiná možnost než ho strhnout.

Podle článku Přemysla Klamperny můžeme počátky squatingu v ČR hledat už ve 20. letech 20. století. V této době byly v Praze zabírány byty po padlých vojácích a po obětech chřipkové epidemie. Squating se ale v ČR začal rozvíjet hlavně v 90. letech po pádu totalitního režimu. V této době ovšem squating, obzvláště ten ideově založený, hledal své příznivce těžko. Podle knihy Umění protestu F. Pospíšila a kol. byla v době před nástupem ekonomické krize iniciativa kritizující kapitalismus vnímána jako návrat do doby předrevoluční, a tím pádem byla velice snadno bagatelizována jak médii, tak politiky nebo veřejností. Tato situace se však postupně mění a lidé začínají kapitalisticky založenou společnost vnímat kriticky. (Pospíšil et al., 2013) Přes to, že se squaterské akce děly po celé ČR, převážná většina se odehrávala v Praze, kde pro tyto akce byly nejlepší podmínky. Nejen co se týče velkého množství chátrajících nebo opuštěných objektů, ale také co do množství aktivistů a sympatizantů squaterského hnutí. Od roku 1990 do roku 2000 bylo například v Brně obsazeno pět objektů. V Praze to byl minimálně dvojnásobek.

Z Brněnských squatů je asi nejznámější dům v Porthheimově ulici, kde se squateři snažili o založení ekologicko-kulturně-sociálního centra. Tento projekt byl ovšem

zastaven magistrátem města Brna i přes to, že tehdejší nájemce domu s projektem souhlasil a aktivity pořádané v centru měly vesměs pozitivní ohlasy. Tento objekt nazývaný Nová zahrada byl několikrát neúspěšně vyklizen. Ovšem 10. a 11. listopadu byl pokus o vyklizení úspěšný. Toto vyklizení bylo údajně velmi násilné. Podle wiki.csaf se jednalo o nejbrutálnější zásah policie po roce 1989 (<https://wiki.csaf.cz/A>, 2014). Tento objekt byl obsazen přibližně tři měsíce, ale i přes tuto poměrně krátkou dobu se jednalo o nejdéle obsazený objekt v Brně. Například byt ve Francouzské ulici, který byl v podstatě prvním obsazeným objektem v Brně, se squaterům podařilo udržet necelý měsíc. Ostatní obsazené objekty (Pisárky, Kociánka) byly vyklizeny v ještě kratší době. Vzhledem k tomu, že se v žádném z nich nepodařilo realizovat větší množství akcí a událostí, které by významně ovlivnily fungování a realizaci zamýšleného projektu, nebudu se jimi dále ve své práci zabývat.

Další objekty, které díky pořádaným aktivitám stojí za připomenutí, jsou bezpochyby dva squaty, které fungovaly ve Dvoře Králové, a to Málkův statek (prosinec 1996 – jaro 1997, přesný termín není znám) a Mlýn Valcha (říjen 2000 – březen 2001). I když existence obou squatů nepřesáhla půl roku, oba tyto objekty měly veliký potenciál a squateři, kteří je obsadili, byli připraveni z nich vybudovat funkční kulturní centra. V případě Málkova statku fungovala čajovna, sportovní turnaje, kulturní akce atd. V případě Mlýnu Valcha byly pořádány vernisáže a squateři dlouhodobě usilovali o možnost založení kulturního centra. Toto centrum bylo pozitivně přijímáno nejen sousedy, ale bohužel několik dní před oficiálním představením centra (oficiálním, nikoli však legálním) byl objekt na žádost majitele vyklizen policií.

Další objekty byly obsazovány například v Trutnově (hotel Varšava, Zelená louka), Plzni (Galerie Exist), Moravském Krumlově (A. K Fabrika), Karlových Varech, Teplicích a v dalších městech v ČR.

V Praze byl počátkem 90. let obsazen komunou mladých lidí Dům u divného muže na Malé Straně. V tomto domě legálně sídlila Linhartova nadace, která v něm udržovala kulturní centrum. 30. listopadu 1990, kdy vypršela nájemní smlouva, byl však jejich pobyt označen za nelegální i přes snahu nadace komunikovat s Federálním ministerstvem vnitra, které dům pronajímalo. Přes výzvu k vyklizení v centru pokračovaly kulturní akce. 11. ledna 1991 byl dům policií zabeđen a odpojen od přívodu vody a elektřiny. 14. ledna téhož roku byl objekt vyklizen i přes plánovanou okupační stávkou.

„Tento konflikt je považován za první střet mezi polistopadovou politickou mocí a alternativní občansko-kulturní iniciativou a zároveň za konec hnutí undergroundu vycházejícího kontinuálně ze 70. a 80. let.“ (Růžička 2007)

Dalším obsazeným domem byla Zlatá loď v Praze, Náprstkově ulici. Tento objekt fungoval jako komunita od podzimu 1991 do května 1994, kdy byl objekt vyklizen i přes to, že se obyvatelé snažili svůj pobyt v domě legalizovat pomocí konkurzu vyhlášeného Městským úřadem Prahy 1, do kterého obyvatelé přihlásili svůj projekt na využití domu. Projekt se sice umístil, ale konkurz byl později anulován. Lidé z této komunity následně obsadili dům ve Wezingově ulici na Praze 2, ze kterého ale byli během několika dní vykázáni. Dům byl poté několik let prázdný a dnes je ve vlastnictví policie ČR.

V roce 1990 byl obsazen byt v Praze v ulici ppl. Sochora. O dva roky později, tedy v březnu roku 1992, zde vzniká squat známý jako Sochorka, stěhují se sem například bývalí obyvatelé Bud'ánky, drobného squatu na Praze 5, který fungoval od května 1991 do března 1992. Squat Sochorka byl v prosinci 1992 - nedlouho po svém vzniku – vyklizen, poté však postupně znovu osídlen. Do nové Sochorky se v průběhu znovuobsazování nastěhovala část squaterů z vyklizeného squatu na Českomoravské. Na Sochorce byla otevřena čajovna, pořádaly se zde koncerty, výstavy, přednášky a jiné kulturní akce. Také zde fungovalo vůbec první Anarchistické infocafé. Během své existence byl squat několikrát terčem extrémní pravice. Snaha o legalizaci Sochorky vyústila v projekt Centra pro svobodné vzdělávání, tzv. Papírny. Tento objekt fungoval od podzimu 1997 až do 18. prosince 2003 a byl od začátku plně legální. Nejednalo se tedy o klasický squat, ale spíše o jakési komunitní centrum, které poskytovalo možnost pořádání podobných aktivit jako Sochorka. Toto centrum fungovalo nějakou dobu také jako kancelář časopisu A-kontra a místo pro schůzky Československé anarchistické federace. 18. prosince 2003 byl squat násilně vyklizen pomocí policie, následně byl v dubnu 2003 celý objekt definitivně uzavřen.

Squatem se na určitý čas stala také budova známá jako Zenklovka. I když v případě této budovy se status squatu několikrát změnil. Nejprve tento dům na Praze 8 obsadil okruh lidí z Československé anarchistické federace, a to 15. srpna 1997 a bez odporu majitele. O necelý měsíc později vyzval majitel squaterů, aby objekt opustili a pokusil se je vystěhovat za asistence policie ČR. Squateři však odmítli a bránili se. Po dalších jednáních se s majitelem domluvili, že budou dům využívat do 28. ledna 1998. K tomuto datu byl dům squaterů vyklizen. Část z nich se odstěhovala na Ladronku.

Jedním z nejvýznamnější a dodnes nejvíce vzpomínaných squatů je nepochybně Ladronka. Tento statek, památkově chráněný objekt, který se nachází na území Břevnova, konkrétně v ulici Tomanova, byl obsazen aktivisty z Anarchistické federace. Tento objekt byl dlouhou dobu opuštěný a nevyužívaný, nic nenasvědčovalo tomu, že by se tato situace měla ze strany Magistrátu, pod který objekt spadá, jakkoliv měnit. Proto byla v září 1993, ihned po obsazení, zahájena snaha o jeho legalizaci jakožto squatu a o vybudování autonomního kulturně-sociálního centra. Ještě v roce 1993 byl statek svěřen do správy Trade Centre Praha a.s., tato společnost o rok později uzavřela smlouvu s Nadací Ladronka. Toto squatery založené sdružení vypracovalo a v prosinci 1994 předložilo návrh na rekonstrukci a využití objektu „Autonomního sociálně – kulturního centra Ladronka“. Ladronka začala plnit účel avizovaný v projektu. Pořádaly se zde kulturní, vzdělávací a informační akce a squat se těšil oblibě nejen lidí ze sousedství.

V lednu 1995 společnost TCP vypověděla smlouvu kvůli jejímu údajnému hrubému porušování. Následné zdlouhavé jednání ohledně další realizace centra, či přidělení náhradních prostor nevedlo k žádnému výsledku. Ladronka si získala značné renomé a oblibu u široké veřejnosti nejen v Praze. Při pokusech o vyklizení se na podporu squatu konalo několik akcí. Přes všechny snahy o zachování projektu byla na podzim 1996 vypsána veřejná obchodní soutěž, ve které objekt vyhrála firma Santé, která měla na místě squatu zřídit luxusní zdravotnické zařízení. Od tohoto plánu bylo následně upuštěno. Nadace Ladronka objekt využívala až do 9. 11. 2000, kdy byl za asistence policie ČR, Městské policie a osobní přítomnosti radních Filipa Dvořáka a Rudolfa Blažka násilně vyklizen. Médii proběhla hypotéza o tom, že vyklizení Ladronky byla reakce na demonstrace proti zasedání mezinárodního měnového fondu podpořená současným mediálním klimatem. Po vyklizení Ladronky proběhlo několik protestů a demonstrací, objekt už se ale nikdy nepodařilo získat zpět. Usedlost se v roce 2004 dočkala rekonstrukce a nyní funguje jako restaurace a sportovně-kulturní centrum. Význam a důležitost Ladronky podle mého názoru spočívá zejména v tom, že se jednalo o areál, který si svým programem a aktivitami vybudoval dobrou pověst a vzbudil pozitivní zájem široké veřejnosti. Obyvatelé, kteří na Ladronce žili, měli jasný plán, který se snažili od začátku prosazovat, a právě díky zájmu okolí se jim to na nějaký čas dařilo.

Po kultovním squatu Ladronka se dostávám k dalšímu neméně známému místu v Praze, a tím je pověstná vila Milada. Tento prvorepublikový dům byl obsazen 1. května 1998. V této době byl vlastníkem dnešní Ústav pro informovanost a vzdělávání, který

uzavřel se squaterý dohodu o pobytu v objektu. Tato dohoda neměla dlouhého trvání. V červnu 1998 byli squateři vyzváni k opuštění vily, na výzvu však nereagovali. Naopak v červenci obsadili sousední vilu Miluška, přezdívanou „Prase“. 7. až 9. října následoval pokus o vystěhování, který byl veden bezpečnostní agenturou najatou ÚIV a policií ČR. Squat byl částečně vyklizen a několik squaterů se zabarikádovalo na střeše, kde někteří z nich zůstali až do odvolání bezpečnostní agentury a znovuobsazení squatu Milada 9. října 1998 a znovuobsazení vily Miluška 11. října téhož roku. Po tomto incidentu se opět obnovily snahy o vznik autonomního centra. Na Miladě se opět začaly pořádat kulturní akce, koncerty, přednášky, projekce filmů, workshopy. Tyto akce byly zpočátku fungování squatu zaměřeny spíše na užší subkultury jako je například punk, grind, techno atp. Později se program na Miladě strukturoval rozmanitějším způsobem, přesahoval hranice již zmiňovaných stylů a byl tvořen pro širší veřejnost. A nebyl to pouze program, který prošel změnou. Během fungování squatu došlo k několika nepříjemným incidentům se sousedícími kolejemi Matematicko-fyzikální fakulty. Někteří studenti a lidé ze sousedství si stěžovali na hluk okolo squatu, proto byl například přestavěn a odhlučněn sál, ve kterém se pořádaly koncerty. Situace na Miladě byla v podstatě stabilní až do roku 2009, kdy byl objekt znovu zapsán do Katastru nemovitostí a jeho majitel se rozhodl pro vyklizení. Důvodem prý byly neustálé stížnosti na nepořádek hluk a pohyb zvířat, ze strany studentů, kteří žili v sousedních kolejích. 30. června 2009 dopoledne začala objekt vyklízet soukromá bezpečnostní agentura v doprovodu Policie ČR. Tato akce vyvolala vlnu protestů a demonstrací, nejen v ČR, ale také například na sousedním Slovensku. Během vyklizení bylo použito fyzické násilí, byly rozbíjeny osobní věci obyvatelů vily, ale také byl demolován samotný objekt, a to převážně pracovníky bezpečnostní agentury. V rámci akce byla vyklizena i vila Miluška. Ani jeden z objektů se nepodařilo znovu obsadit. Došlo pouze ke krátkodobému vniknutí do budovy vily Milada, a to při vzpomínkové akci 30. června 2012, kdy se pár desítek squaterů zabarikádovalo uvnitř vily a při zásahu policie se ještě několik z nich zabarikádovalo na střeše, kde zůstali přes noc. Dnes, v roce 2014, několik let po vyklizení, vila Milada stále chátrá a řešení situace je v nedohlednu. To však nic nemění na tom, že Milada byla squaterý nejdéle obsazeným objektem v ČR. (viz přílohy 12, 13)

V návaznosti na vyklizení vily Milada byl v září 2009 obsazen dům v Apolinářské ulici na Albertově. Při vyklizení bylo zatčeno několik squaterů a reportér. Jednalo se spíše o demonstrativní akci než o snahu dům dlouhodobě osídlit. Dům je 5 let po akci, která

měla poukázat na nezáměr majitele, stále opuštěný a nic nenasvědčuje tomu, že by se situace měla změnit.

Po vyklizení Milady dostali squateři k dispozici prostory na adrese Truhlářská 11. Část domu, čítající tři byty a sklepní prostory, byla squaterům poskytnuta za symbolickou částku 1 Kč hlavně díky tehdejšímu ministrovi pro lidská práva a menšiny, Michaelu Kocábovi, který tuto možnost vyjednal s majitelem domu. Do domu se squateři nastěhovali během července 2009 a užívali ho až do května 2010. Poté byl na přání majitele objekt vyklizen samotnými squately. „Truhla“, jak se domu v Truhlářské ulici říkalo, navazovala na aktivity, které se realizovaly na Miladě. Fungoval zde infoshop, čítárna, promítací místnost, koncertní sál nebo například galerie. Truhlářská byl jeden z posledních dlouhodobě obsazených domů.

Dalším bývalým squatem, který se v posledních letech daří revitalizovat, je Cibulka. Tato usedlost ležící v Praze Košířích již přes 20 let chátrá. Její majitel chtěl usedlost přestavět na hotel, jeho plány ale nikdy neschválili památkáři. Objekt byl v minulosti mnohokrát obsazen squately a pokaždé vyklizen. Nejdéle fungoval asi v letech 1995 – 1998, kdy sloužil jako kulturní centrum. V roce 2012 se squaterům ve spolupráci s iniciativou „Oživte si barák“, která funguje pod občanským sdružením A2, podařilo s majitelem, společností Cibulka a.s., domluvit o užívání objektu. Tento projekt funguje už dva roky, na Cibulce jsou pravidelně pořádány kulturní akce jako například divadla, koncerty, výstavy, workshopy a další. (viz přílohy 14, 15)

V ČR existuje mnoho dalších míst, které jsou obsazeny nelegálně. Tyto objekty ale nebudu zmiňovat, protože se nejedná o politicky, kulturně ani jinak aktivní místa a jejich existence je zpravidla krátkodobá a velice často nedohledatelná.

V této souvislosti bych však ráda stručně poukázala na fenomén krátkodobého a nárazového obsazování domů obecně. Některé přísnější definice squatingu vylučují krátkodobé, nárazové využívání budov, nebo obsazování za účelem demonstrace. Za squat uznávají tedy jen budovu dlouhodobě využívanou. Dlouhodobějším užíváním se však rozumí tak dlouho, jak jen to je možné. Je tedy možné, že podle této definice by se některé dále zmiňované objekty nazývat squaty ani nedaly. Na druhou stranu většina aktivit, které se těchto objektů týkaly, spadala do jedné či více kategorií, podle kterých se squating dělí (většinou do politicky a socio-kulturně motivovaných). Tyto události mají většinou zaujmout pozornost a upozornit na nějaký konkrétní problém. V roce 2003, jak uvádí

Růžička, vznikla skupina lidí, která pod názvem SquatTek obsazovala opuštěné domy, ve kterých pořádala kulturní a osvětové akce. Obsazeny byly bývalé squaty Šafránka a Cibulka. Později se během těchto akcí referovalo o příběhu obsazené nemovitosti a squateři se snažili upozornit na různé problémy. Nešlo pouze o upozorňování na nevyhovující bytovou situaci, ale často i na bezprávi páchané na nájemnicích bytů, případně na podvody a protiprávní konání majitele nemovitosti atd.

Počet těchto akcí se každý rok pohybuje v rámci desítek. Ne každá se dostane do médií, a pokud se tak stane, většinou ve zkrácené formě s nedostatkem důležitých a zásadních informací. Situaci vhodně ilustruje situace kolem obsazeného domu v ulici Neklanova 80/3 v Praze. Tento dům chce jeho majitel přestavět na hotel, proto se snaží vystěhovat posledního nájemníka. V budově provedl takové zásahy, které znemožňují obývání domu a jsou život ohrožující. Například zde bylo v několika patrech odstraněno zábradlí, nebo bylo přeřezáno a zapečetěno plynové potrubí. O dalších protiprávních krocích se zmiňují squateři v následujícím prohlášení k celé situaci.

Dne 7. 2. 2014 proběhl v Neklanově ulici v Praze zásah proti squaterům v dlouhodobě chátrajícím domě č. p. 3. Rádi bychom touto cestou uvedli na pravou míru některé okolnosti, které majitel domu, policie a posléze i mainstreamová média uvádějí ve zkrácené podobě, případně o nich neinformují vůbec. Pro účely podání doplňujících informací pořádáme v úterý 11. 2. od 10:00 před domem tiskovou konferenci. Dům je ve vlastnictví firmy Staropramenná 3, jedné z mnoha firem s italským jednatelem Stefanem Camnasiem – každá z nich vlastní v Praze nevyužívanou nemovitost. Ohledně domu v Neklanově ulici panuje již dlouho komplikovaná situace s posledním nájemníkem, panem Jiřím Kubalíkem, který v domě bydlí 22 let; v současnosti jen díky rozhodnutí soudu o neoprávněnosti předchozí výpovědi. Pan Kubalík se stal opakovaným terčem protiprávního jednání jak ze strany vlastnické firmy, tak od narkomanů, kteří se v domě občas zdržovali, na základě čehož squateri do domu sám pozval. Ti za posledního půl roku, kdy se v domě zdržují, opravili podlahy, zdi i komíny a uvedli dům do stavu lepšího, než byl kdykoli v posledním roce. Majitel ani správce nenaplňovali své povinnosti správy domu, ačkoli byli na jeho stav několikrát upozorňováni. Nyní tvrdí, že do domu týdně docházeli a sledovali jeho stav, což není pravda, protože jak teď sami tvrdí, nevědí vůbec, jak dlouho se squateři uvnitř nacházeli. Přesto byli na jejich popud policií vyklizeni, aniž by ta jakkoli zjišťovala pozadí kauzy a případnou oprávněnost užívání domu ze strany squaterů. Policie posloužila jen jako nástroj v rukách soukromníka a svým jednáním

utužila a legalizovala jeho nekalé praktiky. Během vyklizení policie jednala nepřiměřeně a cíleně vyvolala konflikt, na základě něhož neprávem obvinila čtyři lidi z napadení a agrese. Dalším bodem, který bychom rádi zpochybnili, je zadržení a obvinění všech osob, které se v inkriminovanou dobu v domě nacházely, aniž by si policie jakkoli ověřila, kdo dům opravdu užívá, a kdo do něj jen zrovna vstoupil, aby pomohl squaterům s odnosem věcí. Neproběhla výzva k opuštění domu, neproběhlo upozornění, že se někdo dopouští protiprávního jednání – všichni byli rovnou zadrženi a posléze obviněni. V obvinění vzneseném proti squaterům stojí i neoprávněný odběr elektrické energie, ačkoli všechna elektřina byla řádně placena. Z výše uvedených důvodů pořádáme v úterý v deset hodin před domem č. p. 3 v Neklanově ulici tiskovou konferenci, kde i rádi odpovíme na jakékoli dotazy, a pokud to okolnosti dovolí, provedeme zájemce budovou.

Kolektiv domu Neklanova č. p. 3

Oficiální prohlášení squaterů rozdávané na letácích po vyklizení squatu a 11. 2. 2014 zveřejněno ve stejném znění na stránkách britských listů. (Britské listy 2014)

Dalším domem, který se stal terčem squaterů, je dům U Svatého Michala na Pohořelci. Tento dům vlastní firma CPI. Nájemníci byli, většinou nedobrovolně, vystěhováni do roku 2007, kdy dům opustil poslední. Nyní v domě podle dokumentů sídlí několik firem (podle rejstříku firem k 20. 2. 2014 je to 83 firem), v praxi je ovšem zřejmé, že žádná z těchto firem v domě ve skutečnosti sídlo nemá. Majitel v domě údajně plánuje výstavbu hotelů nebo luxusních bytů. O realizaci této myšlenky zatím nic nesvědčí a dům stále chátrá.

Stejně tak už přes sedm let stále chátrá dům v ulici Washingtonova, který vlastní Ministerstvo spravedlnosti. Tento dům byl obsazen krátkodobě pouze za účelem happeningu, a to 25. října 2013. Jedním z cílů bylo poukázat na absurdní kontrast obrovského prázdného domu, v jehož sklepních prostorách bývala k dispozici například sauna nebo bazén a na nedaleko ležícího a nechvalně proslulého parku u Hlavního nádraží, plného lidí bez domova.

Velice podobný osud bude mít pravděpodobně velká část dalších opuštěných budov, které jejich majitelé nejsou z různých důvodů schopni obstarávat. U mnoha z nich probíhaly happeniny a demonstrace, které zatím bohužel nepřinesly žádný znatelný

výsledek. Mezi tyto domy patří například dvě vily na adrese Milady Horákové 100 a 102, o jejichž demolici a nahrazení administrativní budovou majitel usiluje, dům číslo 28 v ulici Dukelských hrdinů, dům na zastávce Staroměstská v ulici Křížovnická číslo 14, který měl být také přestavěn na hotel a jehož dezolátní stav majitel vyřešil ochrannou sítí, dům v Neklanově ulici, který je také roky opuštěný a chátrající, nebo budova bývalé zastávky Praha Vyšehrad, která je již v naprosto dezolátním stavu. Velice často majitelé těchto a mnoha dalších objektů nechávají objekt zchátrat natolik, že již nebude jiná možnost, než ho nechat strhnout, a oni poté na prázdné parcele postaví původně zamýšlenou budovu. V současné době bohužel není legislativně specifikováno, jakým způsobem se musí majitel o své nemovitosti starat, ani nejsou stanoveny sankce pro případ, že se o svůj majetek nestará. Tomuto problému se budu dále věnovat v kapitole právních otázek a legislativních ustanovení.

3 Základní rozdělení squatingu

Jak jsem již zmiňovala, termín squating znamená obsazování objektů bez souhlasu jejich majitele, nebo dokonce proti jeho vůli. Toto je ovšem jen základní definice. Pokud bychom vycházeli pouze z tohoto tvrzení, bylo by veškeré uvažování a squatingu značně omezené a zkrácené. Je totiž důležité rozlišovat mezi jednotlivými důvody jednání. V této kapitole své práce se pokusím rozdělit různé motivace a způsoby squaterství jako je sociálně, kulturně nebo politicky motivovaný squating atd. Toto dělení je podle mého názoru velice důležité, protože squating díky němu získává jiný rozměr a umožní tak čtenáři na problematiku nahlížet z různých úhlů. Musím však zdůraznit, že jednotlivé squaterské aktivity, objekty a akce na nich pořádané nebo s nimi spojené, nelze „škatulkovat“ do jedné či druhé kategorie, protože důvody k jejich konání bývají různé a zpravidla nebývá pouze jeden. Žádné univerzální, oficiálně uznávané dělení squatingu pravděpodobně neexistuje. Následující dělení jsem zvolila z toho důvodu, že jednotlivá témata považuji za nejčastěji probíraná a zmiňovaná.

3.1 sociálně motivovaný squating

Rozhodla jsem se oddělit sociálně a socio-kulturně motivovaný squating, který v případě obsazeného objektu počítá s vytvořením kulturního centra (viz následující kapitola). Oproti tomu sociálně motivovaný squating počítá pouze s možností bydlení a netýká se aktivismu. V tomto případě se jedná o reakci na neuspokojivou bytovou situaci. Na základě předešlých informací je pravděpodobné, že tento důvod stál na počátku celého squaterského hnutí. Později se k němu přidávaly další a další aspekty. Podle českého statistického úřadu je v ČR ke 12. 9. 2012 bezmála 1500 bezdomovců. V Praze to má být 1254 lidí bez domova. Podle serveru streetwork.cz bylo v Praze k 3. 1. 2013 až 4000 lidí bez domova. V Brně má být podle průzkumu Magistrátu města Brna 1950 bezdomovců (k 4. 3. 2014) což podle statistiky znamená 44 % (téměř trojnásobný) nárůst bezdomovců od roku 2010. Nelze se tedy divit, že lidé, kteří nemají možnost řešit svou bytovou situaci jinak, hledají útočiště například právě v dlouhodobě nevyužívaných budovách. Podle M. Martíneze, G. Piazza a H. Pruijta nastává v dnešní době situace, kdy je nárůst prázdných a neobývaných prostor srovnatelný s nárůstem bezdomovectví. Na těchto místech hledají možnost bydlení (často jen přes zimu), neusilují o jejich revitalizaci, ani s nimi nemají další podobné záměry.

3.2 socio-kulturně motivovaný squatting

V případě socio-kulturně motivovaného squattingu nejde jen o obsazení budovy s cílem řešení vlastní bytové situace. Objekt bývá zpravidla obsazen za účelem vybudování autonomního kulturního centra spojeného s komunitou lidí, kteří o něj pečují a zároveň v něm žijí. Do zavedeného squatu, který funguje jako komunita a má svá pravidla a svůj řád, však nelze jen tak přijít a začít v něm bydlet, jak by se mohlo zdát. Squaterské komuny mají svá přesná pravidla a podmínky, za kterých lze ve squatu bydlet nebo nocovat. Také mají pevně oddělené prostory určené k bydlení a prostory, kde se pořádají kulturní akce.

Takovéto squaty by měly být místem, které je dostupné všem, aktivity v nich nejsou pořádány za cílem většího zisku. Většinou je zde dobrovolné nebo doporučené vstupné, které má pokrýt náklady na pořádání akce. Většinou se jedná o výstavy, workshopy, koncerty různých hudebních žánrů, autorská čtení, divadla, nebo různé benefiční akce. Stejně se postupuje při pracích a opravách, které jsou spojené s fungováním squatu. Většinu činností, prostředků nutných k fungování squatu si jeho obyvatelé obstarávají sami nebo s pomocí sympatizantů a přátel. Díky přístupu „Do it yourself“ (dále jen DIY) se dají realizovat mnohé projekty s téměř nulovými náklady. Na stránkách Praha.squat.net je mnoho nápadů, jak zrealizovat například Cyberkafé, atelier nebo jiné projekty. Dále zde můžeme najít inspirace pro stavbu pece na chléb, nebo prádelny či letní kuchyně a různé další podněty k různým projektům a aktivitám, které se dají v podobných centrech realizovat (viz příloha).

3.3 eticky a politicky motivovaný squatting

Do této kategorie bych zahrnula hlavně nárazové obsazování budov s cílem upozornit na nějaký problém týkající se etických principů. Nechci tím ovšem vyloučit například dlouhodobě obsazené a fungující squaty. V poslední dekádě se v ČR stále více objevují stávky a demonstrace středních tříd reagující na znepokojivou sociální a bytovou situaci. Squateři se často ubírají směrem jim příznivějším, a tím je forma happeningů, kulturních performancí a atd. Díky tomuto způsobu prezentace nebývá potřeba většího počtu účastníků k zaujetí lidí, nebo médií. Kromě toho je pravděpodobné, že takováto hravá akce má daleko větší tendence zapsat se do paměti lidí spíše pozitivně, oproti například masovým demonstracím. Často se však také stává, že zůstane, právě kvůli malému počtu lidí, úplně opomenuta, nebo bez zájmu, i když prezentuje zajímavý a

plnohodnotný postřeh, nebo upozorňuje na závažný problém. Pozitivum podobně vedených akcí je, že při nich dochází k pocitu společné identity, nalezení společných argumentů a morálního vymezení sebe sama. Dobrým příkladem je akce konaná u domu ve Washingtonově ulici, o kterém jsem se zmiňovala v předcházejících částech. Existuje však mnoho dalších takto chátrajících budov, u kterých se každoročně konají happeniny a osvětové akce, které si kladou za cíl poukázat na fakt, že právo bydlet je často pouze otázka financí, nikoli lidské důstojnosti a lidských práv. Mnohé z těchto budov jsou ve vlastnictví města či státu, ve kterém se každoročně zvyšuje počet lidí bez domova. Ve sborníku textů o squattingu se dokonce můžeme dočíst o střetu demokracie přímé a demokracie zastupitelské při spekulacích s nemovitostmi a o legálním, avšak nelegitimním jednání při (ne)využívání soukromého majetku. (Experimentální sokolík, 2005). Toto jednání není v současné době právně postihnutelné. Podle Visingera dosahuje squatting politického aspektu při spojení nesystémového světonázoru s fyzickou akcí. Navíc jeho politický význam podmiňuje veřejnými protesty a masovou akcí. (Visinger 2008). Podle mého názoru tímto squatting získává na politické atraktivitě a viditelnosti, ale zároveň mám za to, že politická angažovanost nemusí být nutně spojena s masovou akcí nebo protesty.

3.4 další dělení squattingu

H. Pruijt v knize *Squatting in Europe* dělí squatting do pěti skupin, v závislosti na charakteru budov, zúčastněných osob, jejich vyhranění a nároků či úmyslů a také podle dalších aspektů.

3.4.1 deprivationbased squatting

„Deprivationbased squatting“ se dá volně přeložit jako „squatting na základě nedostatku“, což se v podstatě shoduje s definicí výše uvedeného „sociálního squattingu“. Podle Pruijta se jedná o nejstarší kategorii squattingu. Do této skupiny řadí nejchudší část „dělnické třídy“. Spadají sem lidé, kteří se nacházejí v opravdu špatných bytových podmínkách. Také upozorňuje, že tím je myšleno více než „pouze“ potřeba bydlení. Například v Anglii v 60. a 70. letech 20. století bylo možné jako člověka bez domova (podmínka pro získání určitých sociálních dávek atd.) označit pouze vdané či ženaté osoby s dětmi. V Nizozemí v 60. letech se stejná věc týkala vdaných a ženatých lidí, ovšem i bezdětných. Důležitým aspektem „sociálního squattingu“ je organizace. Příkladem mohou být „family squatters movement“ tedy squatterská rodinná hnutí, která vznikala právě ve Spojeném království v roce 1969. Tyto organizace zakládaly centra pro rodiny

bez domova tak, že obsadily nějaký dům, který byl dlouhodobě neobydlený a který posléze úřad pod nátlakem aktivistů svěřil rodině (rodinám). V podstatě se jednalo o distribuci nevyužitých objektů a jejich následné znovuvyužití. Hnutí ovšem nebylo žádnou masovou záležitostí. Opačným případem bylo hromadné osidlování bývalých vojenských základen v letech 1945 - 1946 bývalými opraváři.

Začátek 70. let znamenal vznik specifických bytových komplikací spojený s příchodem imigrantů. Například v Nizozemí, Německu či Itálii (v Itálii spíše v 90. letech) operovali aktivisté, kteří obsazovali domy s cílem poskytnout je imigrantům. Podobně zaměřené akce pořádají aktivisté i dnes.

U tohoto typu squatingu je důležité rozlišovat mezi rolí a situací aktivisty a squatera. V tomto případě je aktivista ten, který se snaží zajistit a zprostředkovat budovu, a squater získává status člověka, který potřebuje pomoci. Tento způsob squatingu můžeme v různých variacích najít v sociálních, humanitárních či náboženských hnutích. Aktivisté se nesnaží zajistit bydlení sami pro sebe, ani nechápou tuto iniciativu jako prostředek k získání majetku. Aktivisté bývají zpravidla příslušníky střední třídy. Lze tedy říct, že se jedná o určitý způsob protestu proti neschopnosti a neochotě situaci řešit.

3.4.2 squatting as an alternative housing strategy

Pruijt dále uvádí „squatting as an alternative housing strategy“. Což lze přeložit jako „Squatting jako alternativní strategie bydlení“. Tento typ squatingu je často vyhledáván studenty nebo mladými lidmi, kteří se věnují nepříliš výdělečným profesím. Tento typ squatingu je řekněme vhodný pro lidi, kteří chtějí řešit svou bytovou situaci, ale nejsou k tomuto kroku donuceni. Často se k tomuto způsobu života přidávají také lidé, kteří mají potřebu být součástí alternativního způsobu života či určitého politického vymezení či názoru, který mohou vzájemně sdílet. Různé squaty mohou být díky životnímu stylu svých obyvatel různě „tematizovány“ (např. příznivci určitého stylu hudby, jako je třeba punk. Případně příznivci určitého hnutí, například feministky). V každém případě jde ale o uspokojení potřeby bydlet, ať už je jakkoli motivovaná. Protože v tomto případě jde o komunitní život a spolubydlení, je jasné, že člověk, který by chtěl squat obývat, musí přijmout určité zásady a podílet se na chodu squatu. Vzhledem k tomu, že squateři většinou počítají s dlouhodobějším užíváním budovy, snaží se ji zabydlet a zvelebit. Tyto práce většinou probíhají DIY způsobem a jsou tedy náročné spíše časově, než finančně. Pruijt rozvíjí myšlenku zachycující názor některých lidí, že samostatné bydlení je rodinná záležitost. Tato teorie vlastně počítá s tím, že mladí lidé se

často osamostatňují až v páru nebo s příchodem vlastní rodiny. Mladí lidé bydlí dlouho u rodičů, protože si nemohou dovolit samostatné bydlení. Squating je pro ně tedy jednou z možností, jak bydlet samostatně a s přijatelnými náklady. Lidé praktikující tento typ squatingu si tedy nekladou za cíl někomu pomoci, ale primárně řešit vlastní bytovou situaci. Rozdíl mezi tímto a předchozím typem squatingu spočívá v tom, že v případě „alternative housing strategy“ se většinou jedná o svobodnou volbu jedince, zatímco v případě „deprivation based squatting“ se jedná o nucené východisko. Také je důležitý rozdíl mezi squatery aktivisty a squatery uváděnými v předchozí části. V tomto případě můžeme squatera zároveň nazvat aktivistou. V případě takto motivovaného squatingu, tedy v případě, kdy se jedná o alternativu, nikoli o nucené východisko, je samozřejmě podstatná nejen ideologie, ale také strategie. Proto vznikají jakési sítě a sdružení squaterů, kteří si vyměňují své zkušenosti nejen v rámci jednoho státu, ale v rámci celého světa. Sdílení informací je v tomto případě velice důležité, protože poskytuje různé příklady modelových i reálných situací a jejich řešení, například způsoby jednání s úřady, organizace v rámci squatu a mimo něj, příklady a inspirace ohledně demonstrací či happeningů atd. Slabinou tohoto typu squatingu může být, že i přes veškeré sdílení informací a podnětů nelze příliš centralizovat organizaci a případnou kontrolu. Nelze tedy přesně podchytit různé rizikové situace, nebo skupiny squaterů, případně budovy jimi obsazené. Například mohou být skupiny squaterů, kteří obsazenou budovu demolují, jsou konfliktní, atd. Tyto případy pak často přispívají ke zkreslenému mediálnímu obrazu, který se dostává veřejnosti.

3.4.3 entrepreneurial squatting

Další skupinou je tzv. „Entrepreneurial squatting“, což doslovně přeloženo znamená „podnikatelský squatting“. Do této skupiny Pruijt řadí hlavně skupiny squaterů, kteří obsazují a vytvářejí sociální centra s naprosto minimálními náklady a bez rizika „utopení se“ v byrokracii. Tento jev je častý zejména ve Španělsku a Itálii. Uvádí také, že tato centra zpravidla doplňují budovy osquatované za účelem bydlení („Alternative housing strategy“) a stávají se prostředkem k financování squatu. Spadají sem například infocentra, bary, čajovny, restaurace, prostory pro realizaci vernisáží, koncertů či jiných kulturních akcí, sportovní zařízení (například horolezecká stěna, sauna, sportovní hřiště...), denní centra, alternativní školy, různé obchody (například „giveaway“, volně přeloženo jako „pošli dál“) a mnoho dalšího, samozřejmě s ohledem na dispozice daného místa. Tato centra jsou schopna poskytovat nabídku široké veřejnosti bez ohledu na jejich věk či finanční možnosti, protože zdejší aktivity se zpravidla realizují s minimálními

náklady a čímž je možné cenu, kterou návštěvník zaplatí, značně snížit. Tato centra bývají většinou velice oblíbená a vyhledávaná pro svou otevřenost a dostupnost široké veřejnosti. Jak jsem již zmiňovala, podobné projekty se rozvíjely například v Itálii, kde byly běžně vedeny jako sociální centra. Z Itálie se ale tento nápad rozšířil i do dalších zemí, například do Španělska a Spojeného království, a to hlavně koncem 90. let. Charakter jednotlivých center se samozřejmě liší. Mohou to být klasické obytné budovy, kancelářské či tovární objekty, vojenské objekty, skupiny více domů, nebo dokonce celé vesnice (viz Christiania v Dánsku).

Ohledně tohoto typu squattingu se často vedou diskuse týkající se dvou hlavních otázek. První otázka se týká legalizace squatu a toho, zda v případě legalizace neztratí své původní vyhranění. Podle studie Breeka a de Graada, kteří zkoumali squaty v Amsterdamu, je výsledkem legalizace squatu jeho odtržení od původních společenských vrstev, ztráta vazeb s ostatními „volnými“ centry, pokles dynamiky a politické angažovanosti. Legalizované squaty jsou totiž pod větším byrokratickým tlakem, jsou více kontrolovány a častěji se objevují tendence je omezovat. Z tohoto důvodu se pomalu vytrácí výše zmiňované prvky, které byly pro tato centra dříve charakteristická. Samozřejmě záleží na každém centru, Do jaké míry je schopno zůstat autonomní.

Druhá otázka spočívá v tom, zda je možné přijmout politickou a kulturní identitu, která je atraktivní pro příznivce více a specifičtější vyhraněných subkultur (například anarchistů, antifašistů, feministek, LGBT...) nebo lidí s určitým životním stylem (například vegetariánů, veganů,...). Nebo zda je naopak možné uzpůsobit centrum tak, aby bylo lákavé pro mnohem širší škálu lidí a podstoupit tím riziko ztráty některých lidí z první skupiny.

3.4.4 conservational squatting

Předposlední skupinou je podle Pruijta „Conservational squatting“, tedy squatting, který se snaží zachovat panorama města či krajiny proti plánované přestavbě či jiné přeměně. Jedná se například o opuštěné budovy, o které jejich majitel nejeví zájem, případně budovy, ze kterých se majitel snaží vystěhovat obyvatele. Může jít ale také o způsob nátlaku na zachování způsobu využití budovy (například ubytování pro sociálně slabé, zachování kulturního centra). Tento squatting tedy primárně neřeší bytovou situaci, ale jedná se spíše o způsob nátlaku či protestu proti plánovanému záměru s objekty. Může se ale také stát, že se do „Conservational squatting“ vyvine jiný druh squattingu, například při pokusu o vyklizení či zničení squatu. Tento typ squattingu si klade za cíl donutit

protistranu, aby změnila nebo zrušila své plány a pokusila se hledat lepší řešení. Aktéři tohoto hnutí, kteří zpravidla bývají příslušníky střední třídy, narážejí často na problém se sousedy. Squateři bývají často vnímáni jako ti, kteří domy demolují, protože lidé nerozlišují mezi jednotlivými motivacemi ke squatingu. Často ani nemají dostatek informací, a proto squateři pořádají informační kampaně o celém případu, informují a zapojují do akce lidi ze sousedství. Takovéto akce se potom nemusejí týkat jen jedné budovy, ale třeba celého komplexu. Pruijt uvádí jako příklad sousedství Tolmers Square, kde se pomocí squatingu podařilo zachránit několik budov určených ke zbourání.

3.4.5 political squatting

Ve všech předcházejících typech squatingu se většinou zrcadlí poslední uskupení a to Pruijt nazývá politickým squatingem – „political squatting“. Jako hlavní rozdíl mezi tímto a předcházejícími typy uvádí postoj k obydlování. Zatímco „deprivation based squatting“, „squatting as an alternative housing strategy“ nebo „Conservational squatting“ jsou hnutí, pro která je squating způsobem zajištění určitých existenčních potřeb, „Political squatting“ je používán spíše jako prostředek k nátlaku. Obsazení budovy nemusí ovšem upozorňovat jen na problematiku s bezdomovectvím či chátráním budov, ale může se týkat mnohých dalších problémů. Například lidských práv, práv zvířat, rasistických či xenofobních problémů nebo jiných politických problémů, které je potřeba řešit.

3.5 shrnutí

Jak je vidět, squating je velice rozmanitý celek, který nelze shrnout pod jednu definici. Jeho jednotlivé části se liší a zároveň prolínají podle toho, jaké mají projekty a cíle. Z předchozího dělení je patrné, že všechny typy squatingu jsou „životaschopné“. Také si lze povšimnout, že squating není jen otázkou určité sociální vrstvy. Squaterské hnutí je otevřené všem vrstvám a každý jeho typ nabízí něco jiného. Od možnosti bydlení (nejen v sociálně svízelné situaci) přes možnost kulturního vyžití, sportu či jiných volnočasových aktivit až po možnost osobní realizace v rámci konkrétních aktivit. Podle toho by se měl také měnit pohled okolí na určité squaterské aktivity. V neposlední řadě mohou mít některé z těchto aktivit pozitivní dopad, nebo být atraktivní.

4 Některé právní a legislativní aspekty squatingu

Squating je podle § 249 a odst. 1 a 2 trestního zákona, neoprávněný zásah do práva bytu domu nebo nebytového prostoru.

1. *Kdo protiprávně obsadí, nebo užívá dům, byt, nebo nebytový prostor jiného, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta, nebo peněžitým trestem.*
2. *Stejně bude potrestán, kdo oprávněné osobě v užívání bytu, domu, nebo nebytového prostoru neoprávněně brání.*

Na bázi toho se tedy objevuje poměrně častá dezinformace, že squateři jsou schopni obsadit dům či byt někomu, kdo odjel na 14 dní na dovolenou. Tato informace bývá často přiživována médii a v lidech vzbuzuje další předsudky. Důležité je rozlišit vztah mezi soukromým vlastnictvím a osobním majetkem. Squateři tak rozlišují mezi tím, co je legální, a tím, co je legitimní. Viz následující definice z občasníku A-kontra.

„Soukromé vlastnictví (private property) se zakládá na monopolizaci určitých předmětů a privilegií, za účelem kontroly a vykořisťování ostatních, je chráněno a zakládá se na vlastnickém právu, na právu mít, které vylučuje. Soukromý vlastník je suverénním pánem nad svým majetkem, pozemky, výrobními prostředky či v případě squatingu především budovy, kterou vlastní, ale nic z toho nemusí vůbec používat.“

„Oproti tomu osobní majetek (possession) je vlastnictví, které se nevyužívá k vykořisťování ostatních, ale zakládá se na využívacím právu. Také například dům, ve kterém žiji, je mým osobním majetkem, ale v momentě, kdy ho začnu se ziskem pronajímat, stává se soukromým vlastnictvím.“ (A-kontra, únor 2014)

4.1 vlastnické právo

Squating se podle Chmelíka vymezuje hlavně svým postojem k vlastnickému právu a ve většině zemí je ilegálním zásahem do vlastnického práva. Bývá také zpravidla spojován s levicovým extremismem (Chmelík 2001). Na základě této teze by bylo squaterské hnutí a chování squaterů jednoznačně za hranicí zákona. Nicméně je podstatné zmínit, že konkrétně v případě squaterských aktivit v ČR není motivací pro obsazování domů jen sociální situace, ale hlavně nespokojenost s normami nastavenými a udržovanými v naší republice. Cílem squaterů tedy není odmítat zákony a zákonodárnou moc jako takovou, ale upozornit na nedostatky v legislativě a na závažné důsledky, které

přinášejí. Je na pováženou zda se aktivity upozorňující na takovéto nedostatky v zákonech dají stále považovat za protizákonné, minimálně z etického hlediska.

Zákon č. 89/2012 Sb. občanského zákoníku § 1012 říká:

„Vlastník má právo se svým vlastnictvím v mezích právního řádu libovolně nakládat a jiné osoby z toho vyloučit. Vlastníku se zakazuje nad míru přiměřenou poměrům závažně rušit práva jiných osob, jakož i vykonávat takové činy, jejichž hlavním účelem je jiné osoby obtěžovat nebo poškodit.“

Ovšem v případě, že vlastník své vlastnické právo k dané nemovitosti nevyužívá po dobu deseti let, má se podle § 1050, odst. 2 téhož zákoníku za to, že ji opustil, a taková nemovitost pak podle § 1045, odst. 2 téhož zákoníku připadá do vlastnictví státu. Nikde v dotyčném zákoníku ovšem není přesně uvedeno, jakým způsobem se projevuje „nevykonávání vlastnického práva“. Tudíž v praxi majiteli stačí, aby pozemek jednou za deset let navštívil a dal tím najevo, že o nemovitost jeví zájem. Jeho vlastnické povinnosti tím budou splněny a vše bude legální. Ze znění výše zmíněných zákonů není vůbec patrné, k čemu vlastně vlastnictví zavazuje a jaké by měly být povinnosti majitele. Společenské očekávání je samozřejmě takové, že vlastník (ať už nemovité, nebo movité věci) se o svůj majetek bude starat. Sociolog Jan Sládek ve svém článku Berme squatting vážně (<http://sladek.blog.ihned.cz/c1-60557630-berme-squatting-vazne>) poukazuje na knihu Václava Bělohradského Kapitalismus a občanské ctnosti vydanou na počátku devadesátých let, ve které se mimo jiné píše také o majetku, který je v podstatě vizitkou člověka. Vlastník chátrající nemovitosti nemůže vzbuzovat důvěru u svých zákazníků či partnerů nebo klientů. V témže článku se Sládek také zmiňuje o teorii Johna Locka, která říká, že náš majetek nesmí hnit. Uvádí také, že pokud někdo vlastní nemovitost, kterou nechává rozpadat, podle Lockovy teorie na tuto nemovitost ztrácí právo.

4.2 právo na bydlení

Squateři často upozorňují na fakt, že každý má právo bydlet a toto právo by nemělo být pouze výsadou movitých lidí. Jak naznačuje Visinger, právo na bydlení není v českých zákonech nikde zmíněno ani garantováno. Je tedy jasné, že vlastnické právo má v českém právním systému mnohem větší váhu než právo na domov a střechu nad hlavou (Visinger 2008).

5 Squating jako subkultura, společenské jevy doprovázející squating jako ideovou subkulturu

Jak již bylo zmiňováno v předešlých kapitolách, squating se u nás dočkal většího rozmachu až po roce 1990. Může se zdát, že současný evropský squating pramení z hnutí 60. let. Podle Pruijta ale není vázaný na zvraty v alternativní kultuře. (Pruijt et al. 2013)

V této kapitole krátce představím různé další subkultury a skupiny lidí, které jsou často se squaterským hnutím spojovány. Zmíním se i o některých společenských jevech, které se squatingem souvisí a jsou často důvodem ke konání různých protestů, blokad atd.

V literatuře bývá squating zpravidla spojován s levicovým extremismem, anarchismem atd. Postupně se ke skupině sympatizantů squatingu začaly přidávat další a další skupiny a subkultury, například feministky, LGBT aktivisté, ochránci zvířat, příznivci různých hudebních směrů (převážně techno, punk, HC...). Propojením s těmito organizacemi přicházejí také nové formy akcí a nová témata. Například v reakci na stále se zvyšující počet protiromských a xenofobních akcí se rozvíjí různá antifašistická hnutí jako například Good night white pride (GNWP), které od roku 2005 působí v ČR. Pod jeho záštitou se konalo nepřeberné množství akcí, hlavně pak koncertů, uměleckých vernisáží, workshopů, demonstrací a blokad reagujících na rasisticky motivované události. Problém narůstajícího počtu xenofobně smýšlejících lidí tkví podle Pospíšila v tom, že česká média (potažmo politické strany nebo samotní politici) prosazují názor o štedrosti sociálního systému, ze které pramení zneužívání sociálních dávek. Také často mluví o rovnosti příležitostí pro všechny. Tím nacházejí své posluchače hlavně mezi ekonomicky oslabenými lidmi, kteří jsou ohroženi chudobou, nezaměstnaností atp. (Pospíšil et al 2013). Takto napjatá společnost vezme často, ve snaze najít viníka, za vděk jednoduchým, ale lživým vysvětlením. Tím, že ve společnosti stále vzrůstá počet takto ohrožených lidí, vzniká také pravděpodobnost nárůstu počtu lidí, kteří jako východisko ze své situace vidí připojení se ke zbytku většinové společnosti.

Jakožto ideová subkultura byl squating během svého postupného vývoje provázen mnohými názorovými změnami a různými pohledy ze strany širší veřejnosti. Jak píše (v knize Pospíšila) Kuřík, který čerpá z myšlenek francouzského sociologa Alaina Accarda, je středním třídám vlastní jakási dvojakost. Díky vlastní iniciativě dokázali být v historii strůjci velkých změn, ale zároveň je historie plná příkladů, kdy právě střední

třída patřila k zarytým obráncům systému. (Pospíšil et al, 2013). Podobně to bylo i ve vztahu většinové společnosti a squaterské subkultury. Když se squatting jako subkultura začal dostávat do povědomí lidí, byl přijímán převážně negativně, jako myšlenka vracející se před rok 1989. Přibližně od roku 2008 se ale tento názor postupně obrací. Příčinou je ekonomická krize, takže názor na squatting začíná měnit hlavně střední třída, které se krize nejvíce dotýká.

Koho ovšem do střední třídy můžeme zařadit? Podle Karla Marxe existují pouze dvě třídy – dělníci a majitelé továren. Z tohoto schématu naprosto vylučuje silnou střední vrstvu, která je podle moderních trojrovinných systémů, ve kterých existují nižší, střední a vyšší vrstvy, nejpodstatnějším článkem stability celé společnosti. Tyto moderní systémy rozdělují veřejnost do tříd podle výše příjmů domácnosti, některé ještě podle typu zaměstnání. Britská novinářka Yvonne Roberts ve svém článku „Nazývat nás všechny střední třídou nic neřeší“ poukazuje na to, že politici sice nazývají většinu společnosti střední třídou, ale pouze tím maskují fakt, že většina lidí bývalé střední třídy je nucena přebírat životní úroveň třídy dělnické. (Roberts 2012). To znamená, že mizí prostor mezi vyšší a nižší třídou, který je sice maskován, ale lidé si této skutečnosti začínají všimnout. Proto i jejich reakce na propast v bytové a sociální politice a na následné squaterské akce nejsou tak negativní jako dříve. A to i přesto, že mainstreamová média stále často zastávají spíše negativní stanovisko. Díky poměrně velkému rozmachu alternativních informačních zdrojů a jejich snadné dostupnosti (např. na internetu) se squatting dostává do povědomí společnosti jako subkultura lidí usilujících o změnu. Jan Sládek dokonce píše, že nechceme-li, aby byl squatting v ČR masový jev (který je pro některé skupiny nutností) bylo by dobré, začít brát squaterskou subkulturu a ideály za které bojuje opravdu vážně. (Sládek, 2013)

6 Praktická část

Ve své praktické části se věnuji hypotéze, kterou jsem nastínila v úvodu této práce. Chtěla bych se pokusit zjistit současné názory lidí na squatting. V první části zjišťuji pomocí dotazníků rozdíly v názorech na squatting u lidí různého věku. V druhé části zkoumám na základě rozhovorů detailnější názory vybraných respondentů z části první. Cíleně jsem vybírala jedince, kteří se neznají, kteří pocházejí z různých prostředí a u kterých jsem předem předpokládala, že mají na squatting rozdílné názory.

Jak upozorňuje Kolářová, která myšlenku čerpá z Hodkinsona, v případě výzkumů subkultur se zvyšuje riziko toho, že se výzkumník stane spíše subkulturním mluvčím než kritickým analytikem. Uvádí proto, že je potřeba kombinovat osobní zkušenost s distanční perspektivou. (Kolářová ed. 2011). Při výzkumu jsem se tento fakt pokusila co nejvíce zohlednit.

6.1 hypotéza

H1: Ve společnosti převládá pozitivní názor na squatting.

H2: Lidé ve věku do 30 let chápou squatting jako pozitivní jev, zatímco lidé starší 30 let chápou squatting negativně.

H3: Lidé jsou skeptičtí vůči objektivitě mainstreamových médií.

6.2 kvantitativní výzkum

Metodika výzkumu

Dotazník

Dotazník je prostředek výzkumu získávající odpovědi pomocí písemného kladení otázek. Jedná se nejfrekventovanější metodu zjišťování údajů, a to zejména pro jeho (zdánlivě) jednoduchou konstrukci. V první řadě je určen k získávání většího množství informací, a proto je považován za kvantitativní výzkumný nástroj. Můžeme jím získávat velké množství údajů za poměrně krátkou dobu (Gavora, 2000).

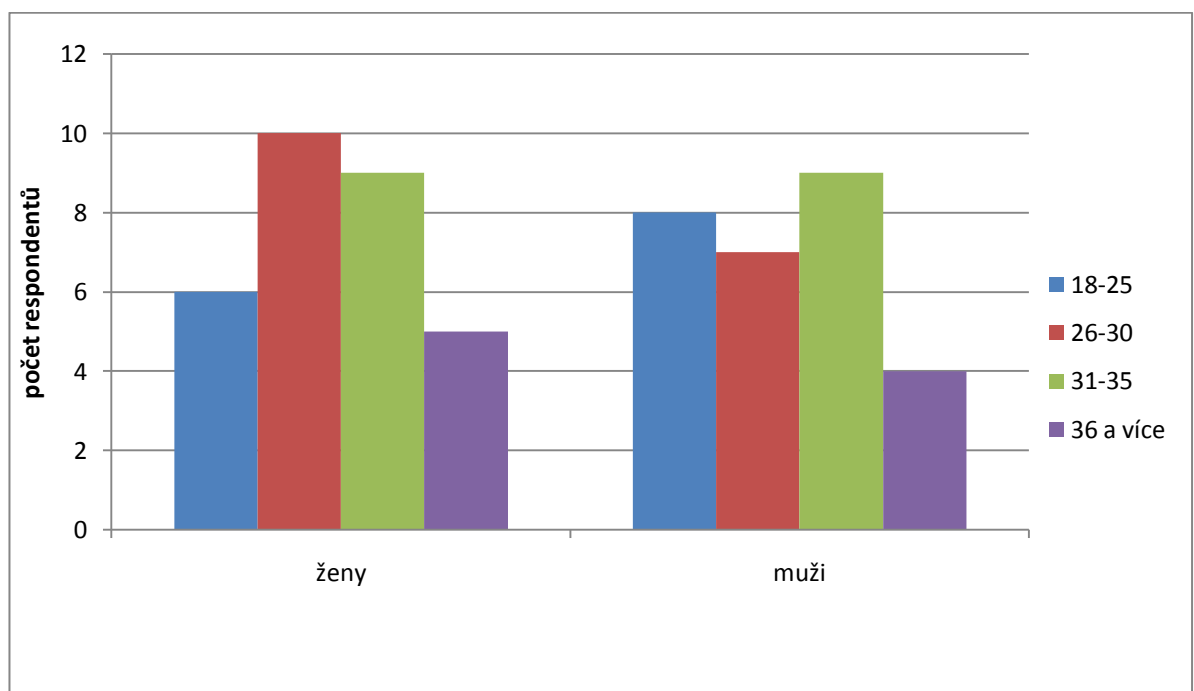
Dotazníky jsem sestavila krátké a jasné. Mým hlavním cílem bylo pomocí dotazníků zjistit, jak jednotliví respondenti vnímají squatting, odkud a jaké čerpají informace a následně vybrat vhodné respondenty pro hloubkové rozhovory.

Počet respondentů: 58 (30 žen, 28 mužů)

6.2.1 věk, pohlaví

Pro potvrzení H2 bylo důležité, aby dotazníky vyplnili lidé různého věku. Respondenty jsem řadila do skupin podle věku a pohlaví. Na grafu lze vidět, že počet respondentů v jednotlivých věkových kategoriích byl poměrně vyvážený. Nejvíce respondentů bylo ve věku 26 – 30 let, nejmladšímu dotazovanému bylo 18 let, nejstaršímu 43 let. Stejně tak byl relativně vyvážený počet respondentů jednotlivých pohlaví. Nemám v úmyslu svůj výzkum dále dělit na základě rozdílů odpovědí mužů a žen, ale považuji za důležité, aby byl genderově vyrovnaný, a z toho důvodu uvádím informaci o počtu žen a mužů v následujícím grafu. Otázky jsou koncipovány tak, aby zjišťovaly rozdíly mezi názory respondentů různých věkových kategorií, nikoli však rozdíly v názorech mezi pohlavími. Na rozdílnost odpovědí v závislosti na pohlaví jsem sledovala pouze pro případ, že by někde vznikaly zřetelné a zajímavé odlišnosti, nic takového jsem však nevy pozorovala.

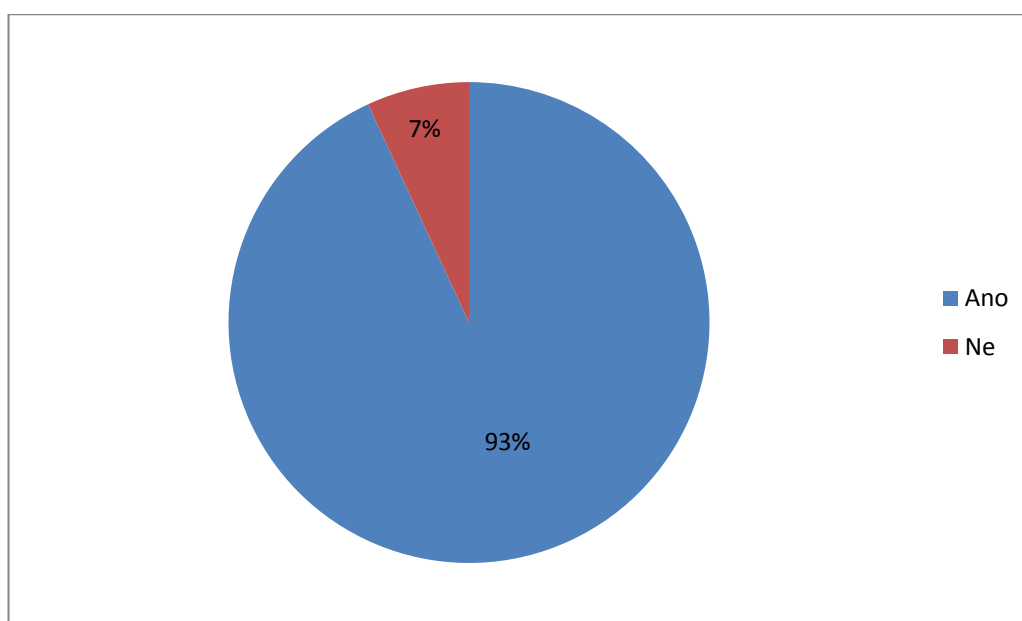
Graf č. 1 – Věk a pohlaví respondentů

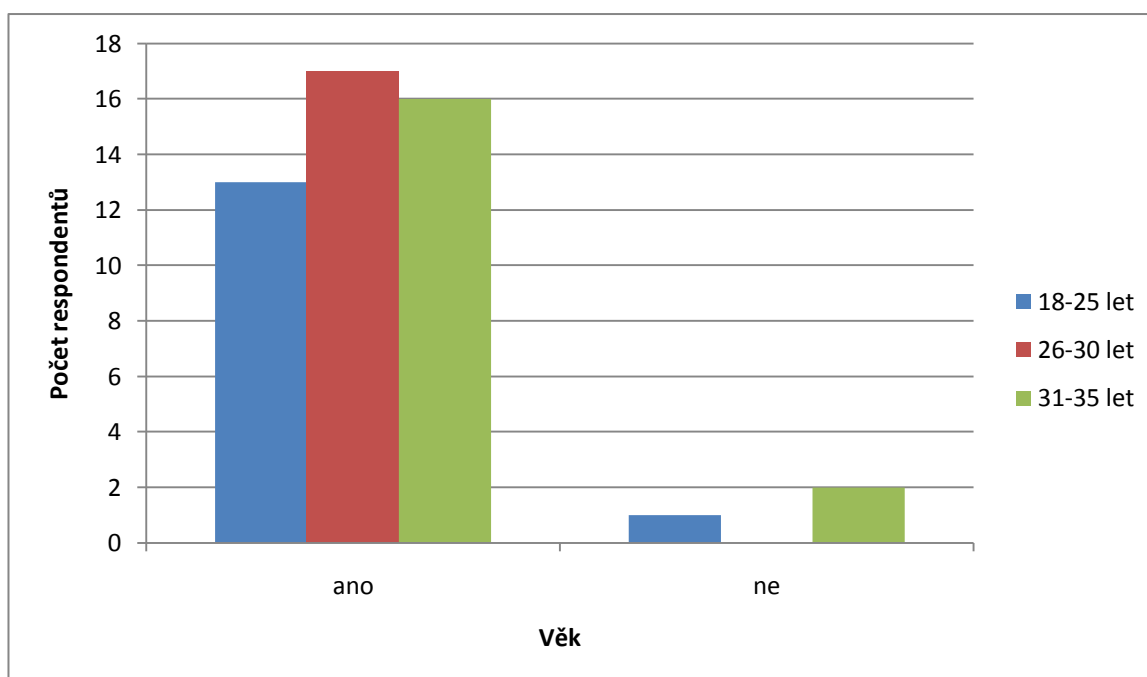
6.2.2 setkal/a jste se již někdy s termínem squatting, squat, squater nebo podobným a znáte jeho význam?

Na základě této otázky se potvrdil můj předpoklad, že většina lidí bude termín squatting (nebo termín jemu příbuzný) znát. Také jsem pomocí této otázky vyřadila z výzkumu respondenty, kteří slovo squatting ani jeho (alespoň) přibližný význam neznají. Celkem jsem tedy vyřadila 4 respondenty. Odpovědi na tuto otázku zároveň ukazují, že nejvíce informovaní jsou respondenti do 30 let. V této skupině se objevil jediný dotazovaný (19 let), který pojem squatting neznal. Ve věkové kategorii nad 30 let toto slovo nikdy neslyšeli nebo naznají jeho význam celkem 3 respondenti. Konkrétně respondenti ve věku 32, 34 a 39 let. (viz Graf č. 3)

Graf č. 2 – procentuální zobrazení obeznámení respondentů s termínem squatting

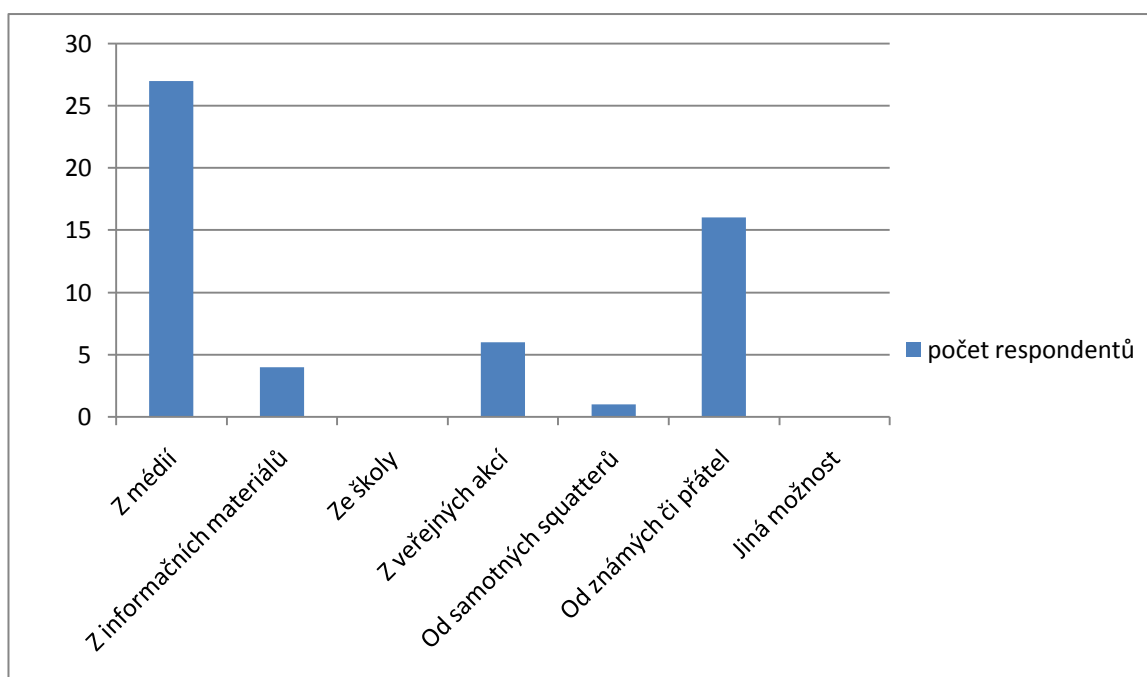
Graf č. 3 - Rozdělení odpovědí respondentů podle věkových skupin

6.2.3 z jakých zdrojů jste se o squatingu dozvěděl/a

Dotazovaní měli možnosti zaškrtnout různé druhy odpovědí (viz. graf č.4). Samozřejmě jsem také uvedla možnost individuální písemné odpovědi pro případ, že by respondent nenašel v předepsaných možnostech žádnou uspokojivou odpověď. Tuto možnost však nikdo z dotazovaných nevyužil. Je zřejmé, že většina dotazovaných (27 respondentů) o squatingu slyšela z médií. Na druhém místě v pořadí se pak umístili přátelé a známí (16 respondentů). Další, méně zastoupené informační kanály představovaly: veřejné akce (6 respondentů), informační materiály (4 respondenti) a samotní squateři poskytující informace (1 respondent). Žádný z dotazovaných neuvedl jako odpověď možnost ze školy.

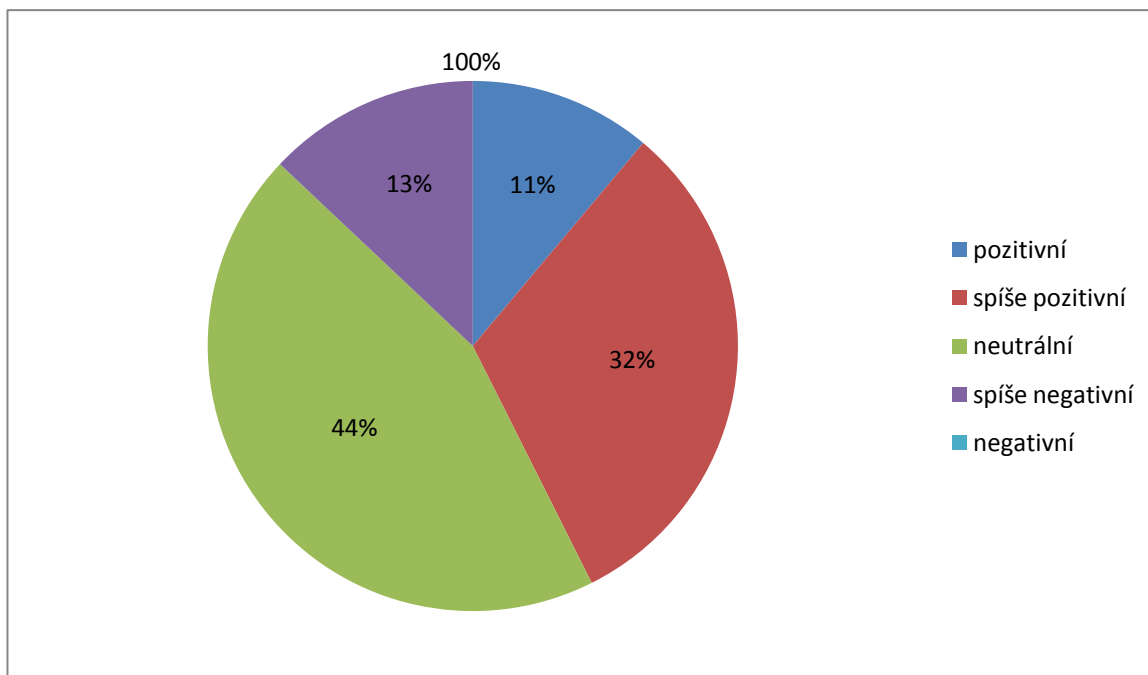
Graf č. 4 – varianty uvedené respondenty jako zdroj informací o squatingu

6.2.4 jaký je Váš názor na squating

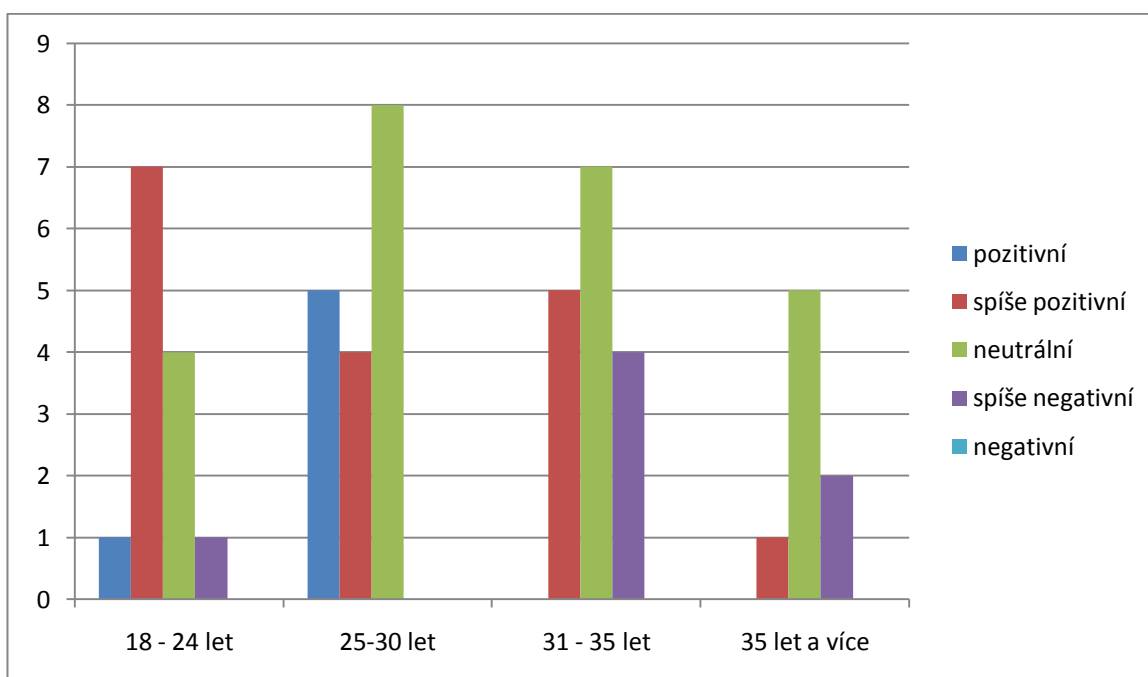
Při pohledu na grafy jsem si všimla několika pro mne překvapivých faktů. Zejména jsem předpokládala mnohem vyhraněnější postoje. U odpovědí jsem očekávala mnohem více odpovědí typu „pozitivní“, nebo „negativní“. Naopak odpovědi značících neutrální postoj respondenta jsem čekala podstatně méně. Výsledky ovšem ukazují, že vyloženě negativní postoj vůči squatingu neuvedl žádný z dotazovaných. Všeobecně tedy mezi respondenty převládají „pozitivní“ a „spíše pozitivní“ odpovědi, které dohromady uvedlo 43% respondentů, a neutrální, které uvedlo 44% respondentů. Odpověďmi na tuto otázku tedy mohu potvrdit H1. Tento výsledek považuji za zajímavý a překvapivý i z toho důvodu, že „pozitivní“ a „spíše pozitivní“ názor na squating uváděli nejen respondenti v mladších věkových kategoriích (viz. Graf č. 5).

Graf č. 5 – celkové procentuální rozdělení odpovědí respondentů

Následující graf potvrzuje fakt, že jednoznačně pozitivní a spíše pozitivní názor na squatting zastávají nejvíce respondenti ve věku 18 – 30 let. U starších věkových kategorií se tato odpověď objevuje méně. S výjimkou věkové kategorie 18 – 24 let, kde převládá pozitivní názor, je zjevná převaha neutrálního postoje vůči squattingu.

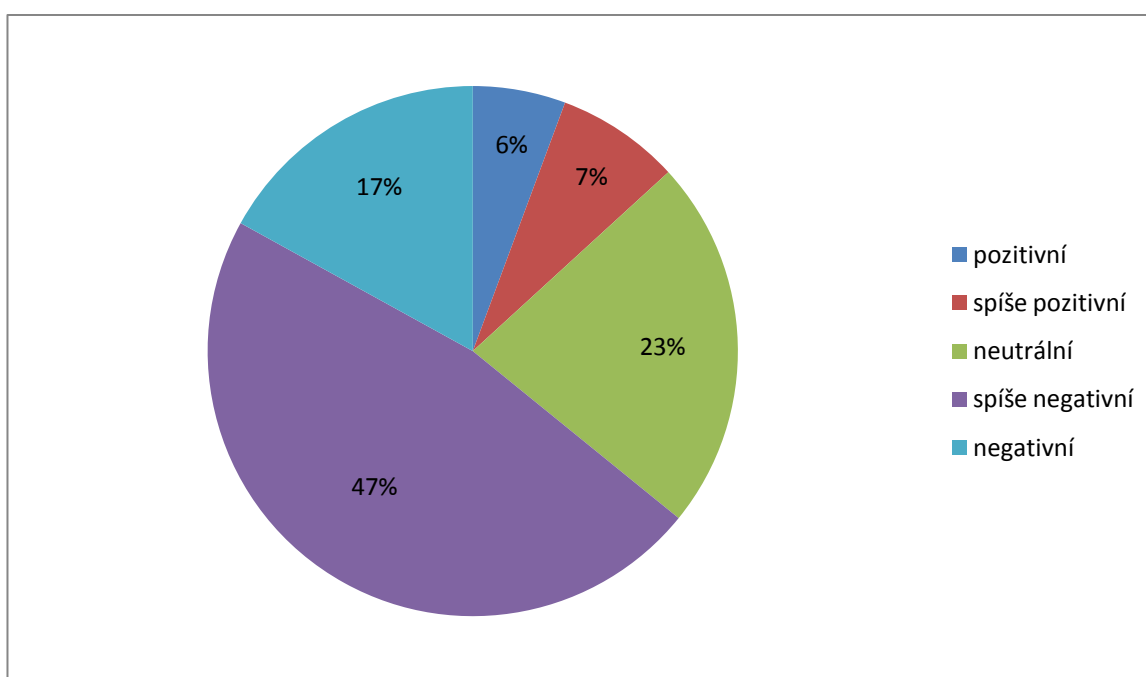
Graf č. 6 – rozdělení odpovědí respondentů podle věkových skupin

6.2.5 jaký je podle Vás názor většinové společnosti na squatting?

Očekávala jsem, že odpovědi na otázku č. 4 a otázku č. 5 budou značně podobné. Velice mne tedy zaujalo, že výsledky jsou v podstatě opačné. Zatímco v osobním hodnocení squattingu u respondentů převládá pozitivní či neutrální názor, v hodnocení všeobecného mínění převládají odpovědi „spíše negativní“. To znamená, že lidé sice squatting negativně nehodnotí, ale všeobecný veřejný názor vnímají jako negativní.

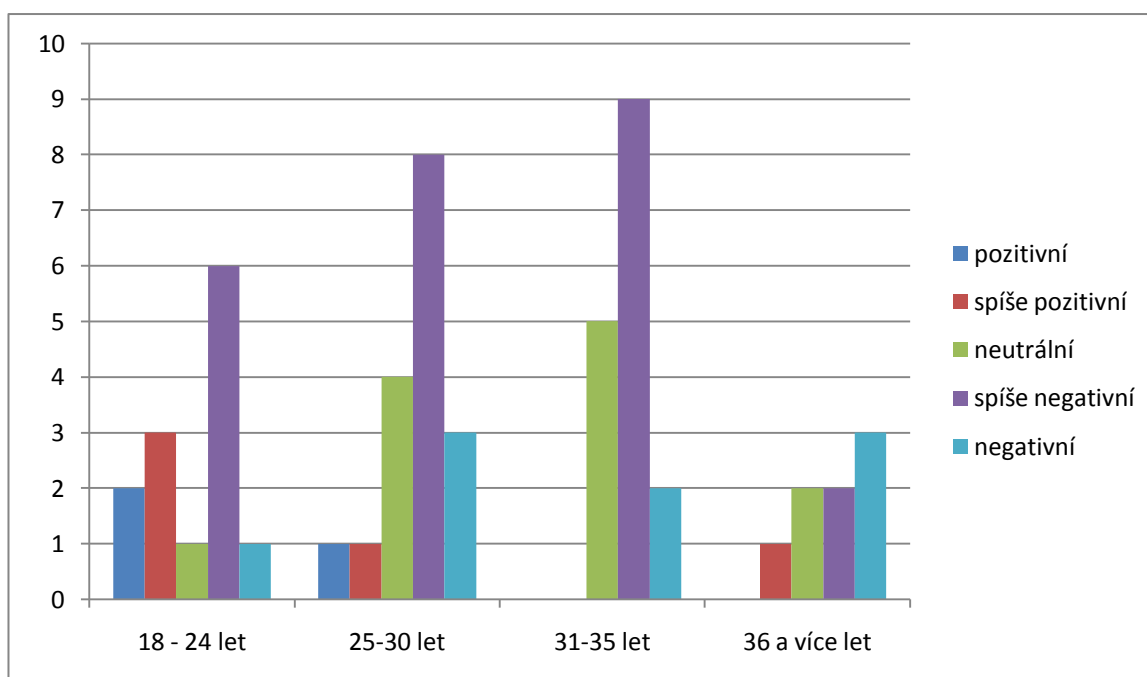
Graf č. 7 - celkové procentuální rozdělení odpovědí respondentů na otázku číslo 5

Následující graf zobrazuje odpovědi respondentů rozdělené podle věkových skupin. Nejvyrovnanější odpovědi můžeme pozorovat u věkové kategorie 36 let a více, což je ale také jediná skupina, kde je nejčastější odpověď „negativní“. U ostatních skupin jasně dominuje odpověď „spíše negativní“, ale úměrně s věkovou kategorií se počet respondentů uvádějících tuto odpověď snižuje. Při porovnání výsledků tohoto grafu a grafu č. 5 mne ještě zaujal fakt, že v případě grafu č. 5 je jediná skupina, ve které většina respondentů odpovídá jinak než respondenti v ostatních skupinách, kategorie 18-24 let. V případě následujícího grafu je jediná skupina s odlišnou většinovou odpovědí kategorie 35 let a více, na opačné straně věkového spektra.

Graf č. 8 - rozdělení odpovědí k otázce č. 5 podle věkových skupin

6.3 vyhodnocení (analýza) rozhovorů

Metodika výzkumu

Rozhovor

Jedná se o přímou metodu výzkumu založenou na dialogu, dotazování a záznamu odpovědi. Vychází z verbální komunikace bez opory písemného projevu respondenta. Rozhovor může být nestrukturovaný, polostrukturovaný nebo strukturovaný.(Gavora, 2000)

Ve svém výzkumu používám polostrukturovaný rozhovor. Zjišťuji názor respondenta na dané téma pomocí předem daných tematických okruhů a doplňujících otázek. Respondenti byli vybráni na základě vyplnění dotazníků pro kvantitativní výzkum.

Respondenty pro rozhovory jsem se je snažila vybrat tak, aby pocházeli z různých společenských skupin, a aby tudíž výsledky odpovídaly širšímu vzorku obyvatelstva

6.3.1 rozhovor č. 1

Jana, 25 let

Kdy ses poprvé setkala se squatingem?

Přibližně v roce 2006.

Vzpomeneš si, kde to bylo? Za jakých okolností?

Chodila jsem na Miladu na koncerty, takže to bylo tam, na jednom z koncertů. Ale určitě jsem o squatingu slyšela i dříve, tohle byl jen můj první kontakt se squatem a s lidmi, kteří se o squating zajímali.

A vzpomeneš si, kde jsi o squatingu slyšela dříve?

Určitě z televize, asi ze zpráv. Nějaká reportáž o Miladě a squaterech. Myslím, že to bylo v souvislosti s nějakým pokusem o vyklizení.

Jak myslíš, že tě ovlivnily informace z médií?

Myslím, že mě moc neovlivnily. Rozhodně ne negativně, i když to asi bylo účelem té reportáže. Spíš ve mně vzbudila zájem jít se tam podívat.

Jaký byl tvůj názor na squating před tím, než jsi začala chodit na Miladu a než ses poznala se squatery?

Rozhodně mi nepřišlo, že dělají něco špatného. Věděla jsem, že ten dům tam roky stál a chátral. Přišlo mi, že je dobré, když tam někdo bydlí a pořádá akce. Navíc potom, co se tam squatery nastěhovali, ten dům začali opravovat, takže podle mě díky nim nepadnul.

Říkala jsi, že jsi chodila na Miladu hlavně kvůli koncertům a hudbě. Navštěvovala jsi i jiné akce, například více zaměřené na problematiku squatingu?

Určitě ano. Spousta koncertů byla spojená s nějakou další akcí, takže jsem se šla například podívat na výstavu a večer byl koncert.

Jak často jsi navštěvovala Miladu?

Tak přibližně 2x – 3x do měsíce. V podstatě po celou dobu jejího fungování, dokud nebyla vyklizena. Také podle toho, co se tam zrovna dělo, ale myslím, že to bylo docela často.

Měla jsi někdy pocit, že tě lidé hodnotí negativně kvůli tomu, že chodíš na squat?

Možná někdy ano, ale moje blízká rodina a přátelé proti squatingu nic neměli nebo je nezajímal.

Jak myslíš, že squatting hodnotí široká veřejnost?

Myslím, že ho nepřijímají zrovna dobře. Většinou vidí jen to, co se odvysílá v televizi a už nad tím nepřemýšlí. Prostě to přijmou tak, jak jim to je podáno.

Myslíš, že lidé věří tomu, co jim je sděleno v médiích?

Myslím, že moc ne. Řekla bych, že čím dál tím méně. Záleží samozřejmě na tom, o jakou věc se jedná a v jakých médiích konkrétně ji slyšeli, ale myslím, že minimálně chytřejší lidé nebo mladší generace tomu nevěří.

A ty věříš informacím z médií?

Moc ne. Čtu spíš nějaký alternativní zdroje, jako třeba A2, nebo tak něco. Myslím, že informace v nich jsou důvěryhodnější než na Nově a spol.

Vyhodnocení:

Jana je studentka pedagogiky. Pracuje jako vychovatelka v MŠ. O spolupráci na svém výzkumu jsem ji požádala, protože vím, že se squaterskou komunitou přicházela často do styku a účastnila se různých akcí. Její názor na squatting byl ovlivněn primárně prostředím squatu a sympatizanty squatingu, až sekundárně médií.

V tomto rozhovoru dotazovaná uvedla, že zná prostředí squatu. Se squattingem se poprvé setkala přibližně před 8 lety. Uvedla, že navštěvovala hlavně koncerty. Zjišťovala jsem tedy, zda navštěvovala i jiné události, které byly například více spojeny s tématem squatingu. Bylo důležité zjistit, jak moc úzce byla respondentka se squaterskou subkulturou spojena a obeznámena. V následující otázce totiž zjišťuji, jakým způsobem reagovalo její okolí na fakt, že navštěvuje squat. Uvádí, že to nikomu z blízké rodiny, příbuzných či přátel nevadilo. A myslím si, že je důležité tento fakt doplnit informací o tom, že respondentka squat navštěvovala pravidelně. Jana také uvedla, že příliš nevěří informacím získaným z médií. Uvedla také, že si myslí, že vzrůstá počet lidí, kteří informace poskytované mainstreamovými médii neberou příliš vážně. Za důležitou informaci považují fakt, že respondentka uvádí, že se o squatingu dozvěděla z televize, ale dotyčnou reportáž nepovažovala za objektivní, naopak že v ní vzbudila zájem o danou

problematiku. Dále uvádí, že jako zdroj relevantních informací považuje spíše nezávislá alternativní média.

6.3.2 rozhovor č. 2

Jaroslav M., 20 let

Kdy ses poprvé setkal se squatingem?

Nevím přesně. Asi v roce 2008.

Vzpomeneš si, kde to bylo? Za jakých okolností?

Dávali to v televizi. Týkalo se to tehdy toho, jak nemohli squatery dostat z té vily a trvalo to asi 3 dny. Dotyční se tam zabarikádovали a nechtěli ji opustit. Podrobnosti si už nepamatuju.

A jaký byl tvůj názor na squating poté, co ses o něm dozvěděl?

Záporný, obsazení cizího majetku a zdemolování již tak zchátralého domu se mi nelíbilo a nepochopil sem důvod něčeho takového.

Jak moc podle tebe tvůj názor ovlivnila média?

Asi dost. Dlouho jsem neměl jiný zdroj.

Takže jsi o squatingu slyšel ještě z jiného zdroje, z jakého?

Od přátel, kteří squating sami praktikovali nebo aktivně podporovali. Bylo to někdy v roce 2013.

A jak se vyvinul tvůj názor na squating?

Snažím se je pochopit, a pokud vyloženě neškodí a svým jednáním neohrožují ostatní lidi, tak mi nevadí. Ale pravda je taková, že pokud by dům vedle toho mého měl být opuštěn a následně obsazen squatery, kteří by pařili 24/7 a konaly by se tam koncerty a podobně, rozhodně bych byl proti. Další rozdíl v pohledu je, o jaký opuštěný subjekt se jedná. Pokud je obsazena nějaká stará budova na okraji města, se kterou se nikdo nesnaží nic dělat, tak proč ne.

Řekl bys, že na změně tvého názoru se podepsaly informace, které jsi obdržel od přátel?

To asi jo. Určitě jsem se od nich dozvěděl něco nového.

Považuješ informace, které jsi získal z médií, za objektivní?

Dřív jsem o tom nepřemýšlel, ale myslím, že v televizi moc objektivních informací není. Od roku 2011 taky zprávy nesleduju.

A co považuješ za relevantní zdroj informací?

Některý noviny, ale jen ty papírový a ne bulvár. Internetové deníky ne.

Znáš některá alternativní média, třeba i méně známá?

To neznám. Myslel jsem běžně dostupné noviny

A jaký je podle tebe názor většinové společnosti na objektivitu informací z médií?

Skoro bych řekl, že lidé tomu často věří. I když tomu, co říkají v televizi typu Nova a jí podobným - tam bych řekl, že asi moc nevěří.

Vidíš tedy rozdíl mezi veřejnoprávními médii a soukromými?

Přesně tak, soukromá jsou většinou snůška zmanipulovaných lží.

Vyhodnocení:

Jaroslava jsem požádala o účast na mém výzkumu, protože vím, že zná pár lidí, kteří se ve squaterském hnutí angažovali, nicméně on sám s prostředím squatingu nikdy do styku nepřišel. Jeho pohled na squating byl ovlivněn primárně médii a až sekundárně lidmi, kteří se o squating zajímají.

Z rozhovoru jsem se dozvěděla, že Jaroslav o squatingu slyšel poprvé přibližně před šesti lety. Zmiňuje se o vyklízení vily Milada, takže je pravděpodobné, že se jednalo až o rok 2009. Uvádí také, že informace získal z televize a jeho názor na squating ovlivnily negativně. Dále ovšem uvádí, že se setkal s lidmi, kteří squating praktikovali nebo byli sympatizanty squatingu. Od těchto lidí získal další informace - a jak uvádí - jeho názor na squating to pozitivně pozměnilo. Také uvádí, že jediná média, která považuje za objektivní, jsou některé tiskoviny. Jako neobjektivní naopak zmiňuje soukromá média. Také ovšem přiznává, že se zatím nesešel s žádnými alternativními médii, takže

soukromými médii jsou míněna běžně dostupná soukromá média. V souvislosti s médii a veřejností dotazovaný také odpověděl, že si myslí, že i veřejnost má tendenci věřit spíše veřejnoprávním médiím. Soukromá média podle něj uvádějí lživé a zkreslené informace.

6.3.3 rozhovor č. 3

Karolína 35 let

Kdy jste se poprvé setkala se squatingem?

V roce 2012.

V jaké souvislosti to bylo?

Reportáž z televize ohledně plánované demolice jednoho z nejznámějších squaterských míst v Praze.

Myslíte squat Milada?

Ano to je ono.

A jaký byl váš dojem ze squatingu?

Rozporuplný. Na jednu stranu jsem to vnímala jako společensky nepřijatelnou záležitost, kdy cizí lidé vzniknou do soukromého objektu a tím porušují zákon. Na druhou stranu, pokud je stavba delší dobu neobydlená a její stav jeví známky nezájmu ze strany vlastníka, nevidím důvod, proč by, pokud s tím nebudou spojeny jiné protiprávní činnosti, nemohli budovu squateři obývat.

Považujete informace, které jste z médií získala, za objektivní?

Ano, některá média ano. Samozřejmě jistá odchylka od skutečnosti způsobená subjektivním vnímáním je nevyhnutelná

Můžete prosím uvést konkrétní média, která jsou pro vás zdrojem objektivních informací?

Česká televize

Česká televize je veřejnoprávní, vnímáte rozdíl mezi veřejnoprávními médii a soukromými?

Ovšem, soukromá média nejsou příliš spolehlivá. Zdrojem jejich příjmů a finanční stability je senzace, proto jejich zprávy vypadají tak jak vypadají.

Myslíte si, že lidé chápou média jako zdroj objektivních informací?

Myslím, že lidé věří všemu, co se jim řekne, takže ano.

Slyšela jste o squatingu i z jiných zdrojů než jen z médií?

Ne, nikdy.

Slyšela jste o squatingu ještě někdy poté?

Občas ano, ale více až v roce 2013, šlo o obsazení nějakého chátrajícího domu.

Změnil se nějak Váš názor na squatting?

Nemyslím si.

Vyhodnocení:

Karolína je advokátka. O účast na svém výzkumu jsem ji požádala, protože se domnívám, že jako advokátka působící již několik let v oboru bude o problematice smýšlet spíše z právního hlediska a do rozhovoru vnese zajímavá fakta. Se sympatizanty squattingu nepřišla nikdy do styku a jako jediný zdroje informací uvádí média.

Na začátku rozhovoru jsem se dozvěděla, že Karolína slyšela o squatingu poprvé před dvěma lety v souvislosti s plánovanou demolicí vily Milada. Osobně jsem byla překvapena, že dotazovaná neslyšela o událostech, které předcházely, protože ty byly mnohem více medializovány. V odpovědi na otázku názoru na squatting ovšem uvádí, že její názor je rozporuplný. Uvádí dva aspekty, a to porušení soukromého vlastnictví a nezájem majitele o vlastní majetek. Také uvádí, že v případě, že majitel nejeví zájem o svůj majetek, mělo by být umožněno ho dále využívat. Jak jsem již zmínila, dotazovaná uvedla, že jediný zdroj informací o squatingu pro ni byla média. Také zmínila, že objektivní informace poskytují veřejnoprávní média a vyjádřila dojem ze senzacechtivosti soukromých médií a následný vliv na kvalitu poskytovaných informací. Také uvedla, že podle jejího názoru lidé většinou věří informacím, které jsou prezentovány v médiích.

6.3.4 rozhovor č. 4

Jaroslav P., 27 let

Kdy ses poprvé setkal se squatingem?

Přibližně v roce 2004, nemůžu ale říct s naprostou jistotou.

V jaké souvislosti to bylo? Z jakých zdrojů?

Slyšel jsem o Miladě od přátel. Potom jsem ji párkrát navštívil. Další zdroje samozřejmě média a spol.

Jaký byl tvůj dojem ze squatingu?

Zajímavý lidi. Když nesmaží a opravdu dělají kulturu, tak je to dobrá vzpoura proti establishmentu a kapitalistickému systému hodnot. To se mi líbilo.

Takže v tobě squating vzbudil zájem?

To jo. Studuju sociologii, takže mne to zajímalo i z profesního hlediska.

Jako zdroj jsi uvedl také média, vzpomeneš si, jaká konkrétně?

Nějaká reportáž v televizi, články na internetu. Nic zajímavého. Poučil jsem se akorát, že nemůžeš ničemu věřit. Tím, že jsem byl třeba při vyklizení Milady osobně a potom jsem viděl, jak to média překroutila, byl jsem potom pěkně znechucený.

Setkával jsi se s tématem squatingu i později?

Jak vyprchala Milada, tak už jenom sporadicky. Vybavuju si snahu o obsazení domu na Albertově. Den potom jsem se hádal celý večer s lokálním hlídkujícím policistou. Byla to zajímavá debata. Nepamatuju si, kdy to bylo.

A změnil se nějak tvůj názor na squating?

Jsem stále pro. Já osobně bych sice na squat nikdy bydlet nešel, ale chápu lidi, co si vyberou tenhle styl života. Byl bych rád, kdyby byla znova obsazená Milada. Jako pracující člověk jsem měl sice štěstí, že jsem se uchytil v zaměstnání, který mě relativně baví, ale na druhou stranu vnímám propastnou idiocii kapitalistickéjch hodnot. Opravdu mi nedávaj vůbec smysl z dlouhodobého horizontu a z hlediska sociálního a vůbec společenských hodnot.

Napadnou tě nějaká média, která by byla zdrojem objektivních informací?

Spíš blogy lidí, kteří se v té problematice opravdu vyznají.

Myslíš, že lidé věří tomu, co se dozví v médiích?

Často jsem se během událostí na Miladě zapojoval do diskusí na internetu a názor mainstreamu je opravdu pomýlený. Spousta argumentů o tom, jak neplatí daně a nepracují. Je ale pravda, že na internetových diskuzích se většinou projevují lidé, co nemají co na práci a celý den akorát sedí u počítače a nadávají. Většina lidí, které znám, berou mainstreamová média docela s despektem.

Vyhodnocení:

Jaroslav je již několik let studentem sociologie. K účasti na svém výzkumu jsem ho vyzvala, protože si myslím, že má v podobných tématech i problematikách široký rozhled a pochopení. Možná ne tolik po faktické stránce, ale hlavně co se týče ideových otázek squatingu. Jaroslav několikrát squat navštívil, setkal se také s lidmi ze squaterské komunity.

Jaroslav uvedl, že se squatingem se poprvé setkal před deseti lety, kdy se od přátel dozvěděl o squatu Milada a následně navštívil několik koncertů, které se tam pořádaly. Zároveň také uvádí jako zdroj informací média, konkrétně televizi a internet. V souvislosti s tím uvádí, že informace, které média uváděla, byla lživá a zavádějící. Tento fakt podkládá tím, že byl osobně přítomen události vyklízení vily Milada.

6.4 závěr praktické části:

V praktické části jsem si stanovila tři hypotézy. V následujících odstavcích se budu věnovat každé z nich. Zhodnotím znovu výsledky svého výzkumu a na jejich základě se u každé hypotézy pokusím vyvodit patřičný závěr.

H1: Z výzkumu bude patrný převládající pozitivní názor na squating.

Tato hypotéza se nepotvrdila. Výsledky otázky číslo 4 kvantitativního výzkumu totiž ukazují, že největší skupina respondentů, tedy celých 44 % dotazovaných, uvedla jako odpověď neutrální postoj. Kdybych však měla srovnávat, srovnávala bych pouze odpovědi negativní či pozitivní, jasně by převažoval pozitivní a spíše pozitivní názor. Tento fakt dokazuje graf číslo 4, kde je znázorněno, že pozitivní názor na squating uvádí

11 % respondentů a spíše pozitivní názor uvádí 32 % respondentů. Dohromady tedy 43 % respondentů. Naopak spíše negativní názor uvádí 13 % respondentů a pouze negativní názor neuvedl žádný respondent.

H2: Lidé ve věku do 30 let chápou squatting jako pozitivní jev, zatímco lidé starší 30 let chápou squatting negativně.

Tato hypotéza se potvrdila. Výsledky uvedené v grafu číslo 6 dokazují, že ve věkové kategorii 18 – 30 let byl pouze jeden respondent, který uvedl odpověď spíše negativní. V kategorii 31 let a výše uvedlo odpověď spíše negativní 6 respondentů. Nikdo z respondentů v žádné věkové kategorii ovšem neuvedl jako odpověď možnost „negativní“. Oproti tomu odpověď pozitivní uvedlo 6 respondentů ve věkové kategorii do 30 let a odpověď spíše pozitivní uvedlo 11 respondentů. Ve věkové kategorii 31 let a více odpověď pozitivní neuvedl žádný respondent a odpověď spíše pozitivní uvedlo 6 respondentů.

H3: Lidé jsou skeptičtí vůči objektivitě mainstreamových médií

Tato hypotéza se potvrdila. Z rozhovorů jsem se dozvěděla, že samotní respondenti mainstreamová média jako objektivní nevnímají. Konkrétně se respondenti zmiňovali o rozdílu v objektivitě mezi mainstreamovými soukromými a veřejnoprávními médii. Dotazovala jsem se tedy na zdroje, které jsou podle respondentů objektivní. Uvedeny byly noviny, alternativní časopisy či noviny nebo soukromé blogy. Odpovědi na otázku týkající se veřejného názoru na důvěryhodnost médií nebyly jednoznačné. U tří respondentů se objevil názor, který si všímá vztahu mezi inteligencí a tendencí důvěřovat informacím. Čtvrtá respondentka uvádí, že lidé důvěřují všemu, co média uvádí.

7 Závěr

V této práci jsem se snažila propojit informace z literatury s reálnými zkušenostmi, které jsem získala při návštěvách squatů a squaterských komunit nejen v ČR. Cílem této práce bylo přiblížit téma squatingu z několika úhlů pohledu. Ve zkratce představit historii i současnost squatingu a obsazovaných budov, ale také podat téma squatingu jako živý celek, který se neustále vyvíjí společně se společenskou situací, a přitom stojí na stabilních principech. Dále se práce pokouší vymezit různé druhy squatingu a umožnit tak pochopit různé squaterské idey, které se poté odrážejí i v pořádaných akcích a dalších projektech. Primárním cílem práce ovšem bylo zjistit, jakým způsobem se vyvíjí názor společnosti na squating. Ve výsledku jsem potvrdila dvě ze tří hypotéz, které jsem v práci stanovila. H1: Z výzkumu bude patrný převládající pozitivní názor na squating. Tato hypotéza se nepotvrdila, protože většina respondentů uvedla neutrální názor na squating. H2: Lidé ve věku do 30 let chápou squating jako pozitivní jev, zatímco lidé starší 30 let chápou squating negativně. Tato hypotéza se potvrdila. Negativní názor uváděli v odpovědích více respondenti starší 30 let. Pozitivní názor uváděli více respondenti mladší 30 let. H3: Lidé jsou skeptičtí vůči objektivitě mainstreamových médií. Tato hypotéza se potvrdila, protože Všichni dotazovaní uvedli, že mainstreamová média nepovažují za zdroj objektivních informací. Také jsem v rámci svého výzkumu dosáhla zajímavého zjištění, a sice že názor veřejnosti na squating je neutrální, případně inklinuje ke spíše pozitivnímu. Z výzkumu přitom zároveň vyplynulo, že se většina respondentů domnívá, že má společnost ke squatingu obecně spíše negativní vztah – nikdo z dotazovaných však osobně negativní vztah nevedl.

8 Seznam Literatury:

a) prameny

CHMELÍK, Jan. *Extremismus a jeho právní a sociologické aspekty*. Praha: Linde, 2001, 172 s. ISBN 80-720-1265-7.

SQUATTING EUROPE KOLLECTIVE, ed. *Squatting in Europe: radical spaces, urban struggles*. Wivenhoe [UK]: Minor Compositions, 2013. ISBN 978-157-0272-578

RŮŽIČKA, Vlastimil. *Squaty a jejich revoluční tendence*. Vyd. 1. Praha: Triton, 2007, 207 s., [8] s. barev. obr. příl. ISBN 978-80-7254-859-0.

POSPÍŠIL, Filip. *Umění protestu*. 1. vyd. V Praze: Rubato, 2013, 176 s. Eseje (Rubato). ISBN 978-80-87705-11-7.

VISIGNER, Radek. Úvahy o squaterství z pohledu práva evropských zemí. *Právní rozhledy: časopis pro všechna právní odvětví*. Praha: C. H. Beck, 2008, č. 16.

GAVORA, Peter. *Úvod do pedagogického výzkumu*. 2. Rozšířené vydání. Brno: Paido, 2010. ISBN 978-80-7315-185-0.

b) sekundární literatura

ROBERTS, Yvonne. Calling us all middle class solves nothing. *The Guardian*. 2013, october.

KOLÁŘOVÁ, Marta a Anna ORAVCOVÁ. *Revolta stylem*. Vyd. 1. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2011, 264 s., [8] s. obr. příl. Knižnice Sociologické aktuality, sv. 24. ISBN 978-807-3301-941.

c) užité encyklopedie a slovníky

LINHARTOVÁ, J., A. VODÁKOVÁ, V. FIŠEROVÁ et al. *Velký sociologický slovník: I. svazek A-O*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 1996, 747 s. ISBN 80-718-4164-1.

LINHARTOVÁ, J., A. VODÁKOVÁ, V. FIŠEROVÁ et al. *Velký sociologický slovník: II. svazek. P-Ž*. 1. vyd. Praha: Univerzita Karlova, 1996, s. 749-1627. ISBN 80-718-4310-5.

d) elektronické dokumenty, nebo jejich části

Asociace Alerta [online]. 2014 [cit. 24.3.2014]. Dostupné z: <http://alerta.cz/>

SLÁDEK, Jan. Berme squatting vážně. *IHNED.cz: Zpravodajský server Hospodářských novin* [online]. 2013 [cit. 3. 4. 2014]. Dostupné z: <http://sladek.blog.ihned.cz/c1-60557630-berme-squatting-vazne>

Christiania [online]. 2014 [cit. 15. 3. 2014]. Dostupné z: <http://www.christiania.org>

Koncepce problematiky bezdomovectví. *StreetWork* [online]. 2013 [cit. 12.3.2014].

Dostupné z:

http://www.streetwork.cz/index.php?option=com_content&task=view&id=3979

ČESKÝ ÚŘAD ZEMĚMĚŘICKÝ A KATASTRÁLNÍ. *Nahlížení do katastru nemovitostí* [online]. 2014 [cit. 20. 5. 2014]. Dostupné z: <http://nahlizenidokn.cuzk.cz/>

Ne-bydlení... projekty ve squatech. *Praha.squat.net* [online]. 2008 [cit. 20.6.2014].

Dostupné z: <http://praha.squat.net/2008/09/20/ne-bydleniprojekty-ve-squatech/>

Občanský zákoník. *BusinessCenter.cz* [online]. 2012 [cit. 16. 3. 2014]. Dostupné z:

<http://business.center.cz/business/pravo/zakony/obcankzak/cast2.aspx>

HALUZOVÁ, Soňa. Počet lidí bez domova vzrostl, ale ne těch na ulici. *Brno: Oficiální web statutárního města Brna* [online]. [cit. 2014-06-20]. Dostupné z:

<http://www.brno.cz/brno-aktualne/tiskovy-servis/tiskove-zpravy/pocet-lidi-bez-domova-vzrostl-ale-ne-tech-na-ulici/>

Praha.squat.net [online]. 2014 [cit. 2014-06-20]. Dostupné z: <http://praha.squat.net/>

Proč podporovat squatting. *Nová antikapitalistická levice* [online]. 2012 [cit. 1.4.2014].

Dostupné z: <http://www.antikapalista.cz/wordpress/proc-podporovat-squatting/>

BÁRTOVÁ, Šárka, Magda LAŽANSKÁ, Jana MATULOVÁ a Jirka SOPER.

SQUATTING A PRAŽSKÁ MUNICIPALITA. *PES - Politická a ekonomická sociologie* [online]. 2001 [cit. 16. 5. 2014]. Dostupné z:

http://pes.fsv.cuni.cz/projekt_squat.htm#historie

Tiskové prohlášení k vyklizení domu v Neklanově ulici. *Britské listy* [online]. 2014 [cit.

22. 4. 2014]. Dostupné z: <http://www.blisty.cz/art/72137.html>

Výsledky sčítání bezdomovců. *Český statistický úřad* [online]. 2011 [cit. 22.3.2014].
Dostupné z: http://www.czso.cz/sldb2011/redakce.nsf/i/vysledky_scitani_bezdomovcu

9 Přílohy

Příloha č. 1

Popis: Squat CanMasdeu, Barcelona

Příloha č. 2

Popis: Budova v Christianii využívaná k pořádání výstav a koncertů, Kodaň

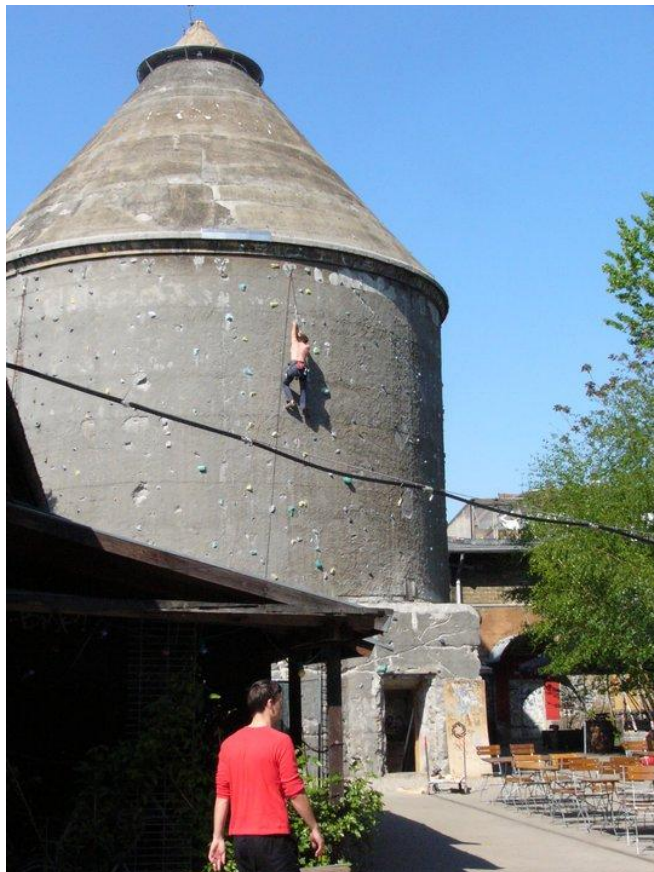
Příloha č. 3

Popis: Budova v Christianii využívaná jako atelier, Kodaň

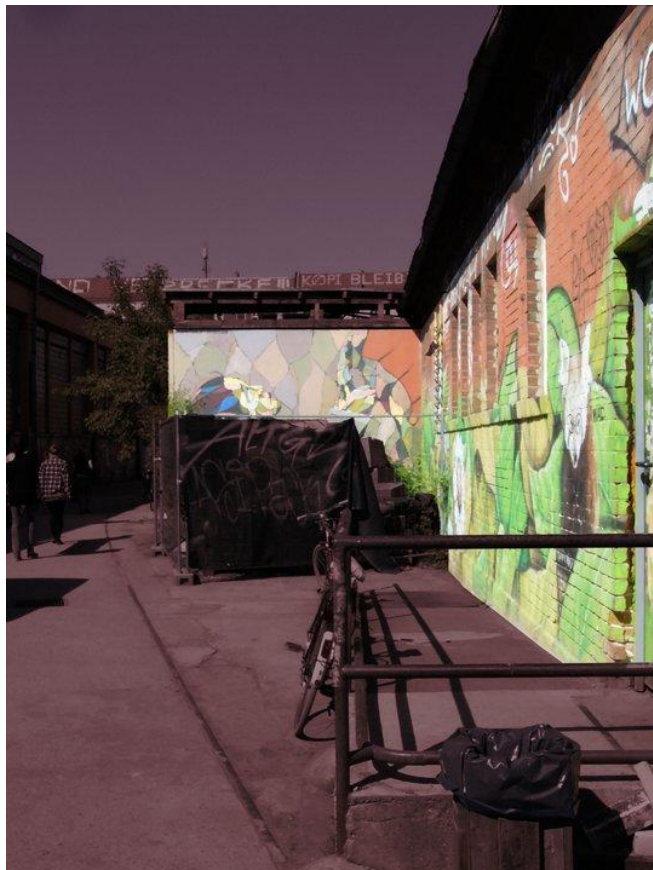
Příloha č. 4

Popis: Squat Cassiopeia, věž využívaná jako horolezecká stěna, Berlín

Příloha č. 5

Popis: Squat Cassiopeia, Berlín

Příloha č. 6

Popis: Squat Cassiopeia, Berlín

Příloha č. 7

Popis: Squat Tacheles, Galerie, Berlín

Příloha č. 8

Popis: Squat Tacheles, výstava soch a soch, Berlín

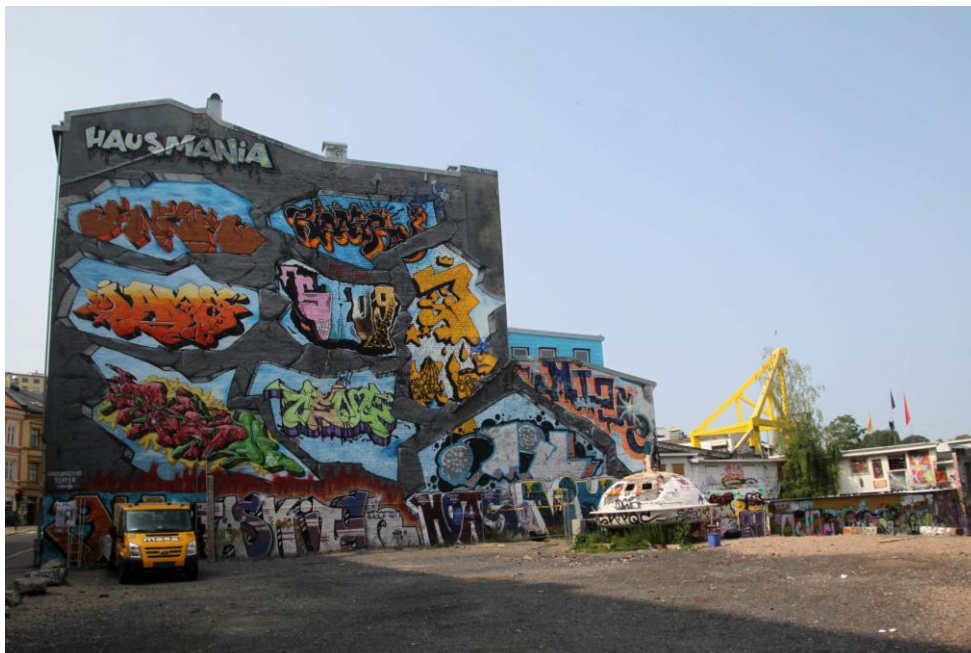
Příloha č. 9

Popis: Squat Tacheles, Berlín

Příloha č. 10

Popis: Squat Blitz, Oslo

Příloha č. 11

Popis: Squat blitz, Oslo

Příloha č. 12

Popis: Vila Milada, fireshow, Praha

Příloha č. 13

Popis: Vila Milada, jeden z koncertů, Praha

Příloha č. 14

Popis

Příloha č. 15

Popis

Příloha č. 16

Popis

Příloha č. 17

Dotazník

Prosím o vyplnění tohoto dotazníku. Výsledky nebudou použity k jiným, než studijním účelům.

Jméno:

Věk:

Pohlaví:

1) setkal/a jste se již někdy s termínem squatting, squatt, squatter, nebo podobným a znáte jeho význam?

2) z jakých zdrojů jste se o squattingu dozvěděla

- a) Z médií
- b) Z informačních materiálů
- c) Ze školy
- d) Z veřejných akcí
- e) Od samotných squatterů
- f) Od známých či přátel
- g) Jiná možnost:

3) Jaký je Váš názor na Squatting

- a) Pozitivní
- b) Spíše pozitivní
- c) Neutrální
- d) Spíše negativní
- e) Negativní

4) jaký je podle Vás názor většinové společnosti na squatting?

- a) Pozitivní
- b) Spíše pozitivní
- c) Neutrální
- d) Spíše negativní
- e) Negativní

10 Summary

Squatting jako subkultura, životní styl a otázka.

Squatting as a subculture, lifestyle and a question

Alžběta Kostlánová

This thesis deals with basic definitions of squatting, its history and the present state. It also records social changes and changes inside squatters' subculture.

The main aim of the paper is to find out how the society (here represented by a sample of people of the different age) perceives the squatting phenomenon and how this perception changes. A questionnaire survey and a semi-structured interview were used as the research methods.